

ပွဲမကျော်ပြင်အကားအရာတို့ ကျော် ဒွိဒိမ်ကရက်တေတ်ကိုနိဗျင်ဗွာ ပွဲမပွဲခမ်

သွာကမွှာန်ဆဲပြင် မတတ်ဝက်ပယျီ ကိုနိဗျင်နာနာကျော် ဘဲယဲကပ် ကပ်ဗေတ် - ၁၉

တင်ပိုက်ဇွော် ၂၆ တင်၊ မဒးသိကိုအာ အကြာကောန်ညးဗျင်ကွာန်

ပွဲမကော်ပြင် အကဲအရာတို့ကော် ဒဒ်ဒီမဝ်ကရက်တေတ်ကိန်ချင်ဗွာ ဗွဲမဗွဲခဝ်
သွာကမောန်ဆဲပြင် မတတ်စက်ပယျီ ကိန်ချင်နာနာကော် ဘဲယဲကပ် ကပ်ဗေတ် - ၁၉

တင်ပွိုက်ဇော် ၂၆ တင် မဒးသီကီအာ အကြာကောန်ညးချင်ကွာန်

လိက်ဒင်စီရင်သုတေသန

Transnational Institute

ကော်

Justice Society၊ လားဟူဖွံ့ဖြိုးရေးကွန်ရက်၊ မေတ္တာဖွံ့ဖြိုးရေးဖောင်ဒေးရှင်း၊
မွန်ဒေသရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့အစည်း၊ မွန်ဒေသမြေမူဝါဒရေးရာကော်မတီ၊ Mon Women's
Organization၊ တိုးတက်သောမွန်လူငယ်များအစည်းအရုံး၊ ပအိုဝ်းလူငယ်အစည်းအရုံး၊
ပေါင်းကူး၊ တအာင်းကျောင်းသားနှင့်လူငယ်များအဖွဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ
ရုမ်းလူငယ်ကွန်ရက် နှင့် RRUSHES-5 Research Project

တအံ ပံင်ကော်ပတိတ်လပ်ရောင်။

အံက်တပ်ဗာ - ၂၀၂၀

ကသူဂတိုပ်မှက်လိက် - “Migrant Workers”, watercolour on 8"x11"
paper by Filipino artist Boy Dominguez (2020)

ညးကလဲဘာသာမန် - နဲအာကာ

ဒီဖြောင်လိက်အုပ် ဘာသာမန် - နဲအံအး

ဝေါဟာကလဲ ဘာသာမန် - ဘာသာဗာ

နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမား - သွာကမောန်ဆဲပြိုင် မတတ်စက်ပယျီ

Contents of the report may be quoted or reproduced for non-commercial purposes, provided that the source of information is properly cited. TNI would appreciate receiving a copy or link of the text in which this document is used or cited. Please note that for some images the copyright may lie elsewhere and copyright conditions of those images should be based on the copyright terms of the original source. <http://www.tni.org/copyright>

ပွဲလိက်ဒင်စီရင်ဏအံဝံ သွာန် သျှက်ကျင်လဝ် ကုသွာကမောန် ဆဲပြိုင် ၁၃၆ တု (ညးပြဲ၊ ညးတြုံ၊ အပိုင်အခြာ အာယုက် ဟံတုပ် ညးသကအံဂမိုင်၊ ကောန်ချင်အရင်ဂမိုင်၊ ဒေသနာနာ (ရး ဒေသ မကွေ၊ မာန္တလေဝ်၊ သကင်၊ တွီရး ချင်သေံ ကောံ တွီရးချင်မန်) တအံရ။ အပွဲဂိတုအေဗရကို ဂိတုအဝ် ဂါဝ်ဂှ် သွာန်သျှက်ကျင် လှိုဟ်မွဲဟ် ၁၂၀ တုတု သွေဟ် ၁၆ ဂှ် အပွဲဂိတုအဝ် ဂါတ်ကို သေပ်တေမ်ဗာ သွာံ ၂၀၁၉ ပွိုင်ခါဂိတု သွာန်သျှက်ကျင် အပွဲရး ဒေသဇေဝ် ၃ ရး မွဲအပွဲကျိန်ချင်ဗွာ ဒကုတ်လဒေါဝ်တေံရ။

နကိုလိက်ဒင်စီရင်ဝံ ညးလီ တအံဂှ် ဒ်သွာကမောန်ဆဲပြိုင်ရော၊ မု ဟိုတ် မဒးဒ်ကျင် သွာကမောန် ဆဲပြိုင် ရော၊ လတူအကောံအရာ ပစ္စုပ္ပန်ညး တအံဂှ် ဗိုလီညာတ်ကေတ်ရော ဆက် စပ်ကိုသမာန် မပ္ပံသာ်ဂှ်တု ညံင်သွောံ ဒက်ပတန် ဓဝ်ပလိုဟ်ဂျိုင်ဂျိုင်မာန် မရန် လဝ်ရ။

ပွဲလိက်ဒင်စီရင်ခမုန်ဝံ ဗမံက် ထွေးလဝ် ပရောပရာ သွာကမောန်ဆဲပြိုင် မတတ်စက်ပယျီ မမံက်ကျင် နူကပ် ဗေတ် - ၁၉ တု သရောပ်သီဂှ်လဝ်

လတူကဏ္ဍ ပရေင်ဖောအံပြေပ် ဒေသ ကွာန်ရး ကောံ ပရေင်ပိုန်ဒြပ်တုဓန မဇေဝ်လုပ်ကျင် ဒေသကွာန်ရးတအံရ။ ပရေင်သီဂှ်ဏအံဂှ် ဒ်အထံက်အပင် နဒဒ် ဗဟုသုတ မဂပ်ဝ်နွံပွိုက် သွက် ကောန်ညးချင်ကွာန်တအံ သွောံတတ် ထပေါ်ကောံ ပရေင်ခက်ခဲကြေပ်ဂြတ် မက တိုဒ်ခံင်လျှဟ် မာန်ရောင်ဂှ် ပတေံ ကေတ်လဝ်ရ။

ပွဲလိက်ဒင်စီရင် ခမုန်ဝံ ပအမိ က မပ္ပံကို ပရောဘဝ သွာကမောန် ဆဲပြိုင် မတတ်စက်ပယျီဂမိုင်၊ ဗိုပြင် ဒက်ပတန် ဂကောံမွဲဟ် ဒေသကွာန်ရး ဂမိုင်တု ဗမံက်ထွေးလဝ်တု တင်မမိက် စီပူးထွေးတအံဂှ်ဟေင် ပကောံပကေပ် ပတိုန်ထွေးလဝ်ရ။ လိက်ဒင်စီရင် ချိုက် ချိုက်ပေင်ပေင် နကိုဘာသာဗွာ ကောံ ဘာသာအေဂံလိက် ကြက်မတိတ်ကျင် ပွဲဂိတုနဝ်ဝေမ်ဗာအိုတ် သွာံ ၂၀၂၀ ဂှ် ညးမဗ်လိက်တအံ ညံင်သွောံဗိုလုတ်သီ ဂှ်မာန်ဂှ်လေဝ် ကော်ဘိက်ဏာရ။

သွာကမောန်ဆဲပြိုင် မတတ် စက်ပယျီ ပွဲမဂျိုင်တအံဂှ် မကျင်နူဒေသ ကွာန်ရးတု စိုကိုအခိုင်လျှဟ် နွံမံင်သု သုလးလး ပွဲမဂျိုင်ဂုင်ဏီရ။ သွာက မောန်ဆဲပြိုင် ကျိန်ချင်ဗွာ စိုတ် ၅

ပြကော တိကိုတ်တအ်ဂ် ကောန်မံင် ကမောန် ပွဲမပွဲကွီန်ချင်သေံ၊ ကြက် ကောံ မလေဝ်ယုာ ဗွဲမဂျိုင်တုဲ အပွဲပွိုင် မွဲသ္တံ ကလေင်ပြင်မံင်ဩန် ကုချင်ဗွာ မွဲဇိုတ် ၈ ဗီလျာန်ဒပ်လာရောင် မဒးဆိုင် ဆကေတ်ရ။

အလိုညးတအ် ဒးကွဲကေတ်က မောန်တုဲ နကိုအစီအဇန်ညးတအ် အာ ကောန်ကမောန် ပွဲချင်မွဲမာန်ရ။ ပွဲကာ လယဲကပ် မကတိုဒ်မံင်ဂ်လေဝ် နကိုအစီ အဇန်ညးတအ်ဟေင် ကလေင်စံကျင် ကွာန် ဌာန်ဒေသညးတအ် မာန်အိုတ်ရ။ ဘဝညးတအ် ဝံဒတ်လိုင် ဂျိုင်တ်မာန်ဂ် ညးတအ် ပဓာန်ကေတ် ဇကုညးတအ်တုဲ ဂျိုင်တ်မာန်ရ။ ရံင်ကေတ် ပရေင်ဆိုဂဗ ဏအ်တုဲ ကောန်ညးချင်ကွာန် မွဲအပွဲ ဌာန်ကွာန်ရးတအ်ဂ် ညးတအ် ကျိုဟ် ကေတ် အကဲအရာညးတအ် မာန်တုဲ အစောံစရာဲ မပြင်သ့ကေတ်မာန် (Political Agency) လေဝ် နွံတ်မံင်ဂ် ဝံဆို ကေတ်ရ။ နှုဂ်မွဲအဆိုင် ညးမဒးတန် တံမံင် ပွဲဒေသဌာန်ကွာန်ရးတအ်ဂ် ဒုင် သဇိုင်ကို ပရေင်တီညာတ် အဆိုင်မွဲဟ် ကောံ လက်သန်ပရေင်မွဲဟ် ညးတအ်တုဲ အလိုညးတအ် ဒက်ပတန်ကေတ် အနာ ဂတ်ညးတအ် မာန်ဟာ။ သွက် သမာန် ဏအ်ဂ် သွဟ်ဟံမွဲဏီရ။ ဇိုန်ဂ်လေဝ်

ဒးဟီု နကိုအရေဝ် တုပညာဘောဂဗေဒ ပရေင်ချင်ကွာန်မွဲတုဲ မဒယု်ပြာကတ် မံင်မွဲ အဆိုင်သွာကမောန် ချင်ဗွာ တအ်ဂ် ဇိုန်ရဇကု ဖန်ဗဒ်ဝင်ဇကု မာန် ကိုလေဝ် အသွပ်အကဲအရာ ဇကုမဒး ဝှပ်၊ ဇကုမရဲစိုက်ကေတ်ဂ် ချီဒရာင် ကေတ် ဟံမာန်တုဲ၊ အသွပ်အကဲအရာ မကျင်နူ အတိက်တေံဟေင် ချီဒရာင်မာန်အိုတ်ရ။

ဗိုရပ်တိဒ် ကိုန်ချင်ဗျာန်မာ ကောံ ချင်ဇိုင်သိုတ်ဒိုတ်ဂမ္တိုင်

ဆက်စပ်ကို သွာကမောန်ဆဲ
 ပြင် မကျင်နူဒေသကွာန်ရး ဟိုတ်ဘဲယဲ
 ကပ်တအံတဲ ပွဲပရောပရာဂမိုင်၊ အကဲ
 အရာဂမိုင်၊ အဆက်ဖိုလက္ကရ်ဂမိုင်၊ အ
 ခက်အခဲဂမိုင်တအံတဲ တင်မဒးသမ္ဘိ
 မတုပ်သွဟ်တအံ မွဲတဲအိုတ်ရ။ တင်မစီ
 ပျးထွေးထေက်ဂမိုင်၊ အဆက်ဖို မကျင်
 စိုပ်မွဲကြဲ မကတိုန်မာန်ဂမိုင် နူလိက်ဒင်
 စီရင်ဏအံတဲ ဗမံက်ထွေးလဝ် အသွပ်
 ဏအံ ပွဲခမုန်ရ။ (ပွဲလိက်ဒင်စီရင် ခမုန်
 ဝံ ညံင်ဟံဝံထပ်ကို ပရောပရာ မကောင်
 ဗမံက်ထွေးကျင်လဝ် ပွဲဂကောံတုဟ်ဟ်
 ဂမိုင်၊ မီဒီယျာဂမိုင်ဂံ ချူလဝ်ရ။)

.....

**သွာကမောန် ဆဲပြင် ကိုန်ချင်ဗွာ
 စိုတ် ၅ ပြကော တိကိုတ်တအံတဲ
 ကောန်မံင် ကမောန် ပွဲမတ္တ
 ကိုန်ချင်သေံ၊ ကြက် ကောံ
 မလေဝ်ယှာ ပွဲမဂျိုင်တဲ အပွဲပျိုင်
 မွဲသွာံ ကလေင်ပြင်မံင်ဩန်
 ကုချင်ဗွာ မွဲစိုတ် ၈ ဝီလျာန်
 ဒဝ်လာရောင် မဒးဆိုင် ဆကောတ်ရ။**

.....

၁။ သွာကမောန်ဆဲပြင် မတတ်စက်
 ပယျီု ပွဲမဂျိုင်ဂုင်တအံတဲ မဒးဆောံလေင်
 ကျင် ကမောန်ကျေတ် ကောံ ဩန်လုပ်
 ညးတအံရ။

တင်ဏအံတဲ ပွဲညးမဖျေံသဂုတ်
 သွာတ် သွက်ဝံကလေင်စံကျင် ချင်ဗွာ
 သွး ဟံသေင်ဏီ၊ ပွဲညးမဖျေံသဂုတ်
 သွာတ် သွက်ဝံဆက်မံင်အာ ပွဲချင်မ
 ကောန်မံင်ကမောန်တအံတဲလေဝ် ဝံဆီ
 ဂဗကျင်ရ။ ပွဲဂကောံပထမဂ် သွာက
 မောန် မဒးကလေင်စံကျင် ဟိုတ်နူက
 မောန်ညးတအံ ကွာတ်အာသိုဖအိုတ်ကို
 ဟံသေင်မွဲး ဟိုတ်နူဖအောန်ဖျေံထောံ
 ကမောန် အိုတ်အစောန်ကို ပါလုပ်ရ။
 ပရေအိုတ်ကို ကမောန်ကျေတ်လျှဟ်ကို
 ဩန်လုပ် မလုပ်ကျင် အဓာန်ဂတတအံ
 သွး ဟံသေင်ဏီ၊ ကောန်လဝ်ကမောန်
 ပတိတ်လဝ် ညှင်ခပ်ကာယတဲ ဩန်သေံ
 မံင် မဒးဝံတအံတဲလေဝ် အခိုင်ကာလ
 မကလေင်စံဂ် တုကမောန်တအံ ဟံပ
 တိတ်ကိုရတဲ မဒးဆောံလေင်ကျင်ရ။
 ညးမဒင်သွာန်ကျင်လဝ် ကြပ်သိုဖအိုတ်
 တအံတဲ စကာဩန်တဲ ကလေင်စံကျင်
 ချင်ဗွာအိုတ်ရ။

“အဲကိုလမီအဲ ဝံအာချင်ကြက်ဂံ ကေတ်
 ဏာလဝ် လှဲ ၅ ကိုတ်။ ပွဲလှဲဏအံတဲ

ဒးကို မွိုဟ်ဆက်စောံကို သွက်ညးမွဲတု ၅ လက်တု အိုတ်အာ ၁ ကိုတ်။ ညးဂ် သေကြိုက် နူချင်ပိုဏအ်ရ။ လျှဟ် လှဲစိုတ်ပိုဆိုင်လဝ်ဂ် ဟံကလေင် ဝံပုဟ်။ ဂျဟ်လိင် ညှင်ဝေကာယပိုလေဝ် ဟံကလေင်ဝံပေင်ပေင်ပုဟ်။ တုပုန် ခရိတ်စလေဝ် ဒးအိုတ်ပုန်။ လျှဟ်တေဝ် ခတ်ကေတ်လဝ် အခိုင်အာတေဝ်လေဝ် ကလေင်လေဲ ဟံမာန်ပုဟ်။ ဒးလေဲမိုင် ဏီ။ လျှဟ် ကမောန်လေဝ် ဟံမွဲပုဟ်။ မင်အာ စိုကိုအခိုင် ဗာ်စ (ဂိတုနဝ်ဝေမ်ဗာ ၂၀၂၀) တု ဒးကလေင်အာ ချင်ကြိုက် ပုန်ရ။ အခိုင်ဂ်တေဝ် ဒးကော်ဏာ သို ကောန်တု အဲ အာယုက် ၂ သွာ်ရ။”

(အာယုက် ၂၈ သွာ်၊ သွာကမောန်ဆဲပြိုင် ညးဗြ၊ ရးဒေသဇော် သကာင်)

“အဲမိက်ဝံကလေင်စသိုကောံကောံ။ ဆဂး ကလေင်စ ဟံဝံဏီပုဟ်။ အာယုက် ပါတ်သ်ပိုအ်အဲ အိုတ်မိုင်ဏရ။ အခိုင် လျှဟ် ကလေင်စအာကို လိက်အုပ်အာ ယုက်အိုတ်မိုင်ဏအ်တေဝ် ပြသ္မာနံမင် ဏောင် ဝံမိုင်လဝ်ပရိုင်။ လျှဟ် ပွဲချင် သေဂ် ခေပပွဲဖျိန်ဖျေံကိုမိုင် စေပ်ပွန် ကြေပ်ကြေပ်ဂြတ်ဂြတ်တအ်ဂ် ဏရ။ ပွဲသိုဂ် အပါပို ဟံထတ်ယုက်ပုဟ်။ တုပုန် သိုပိုဂ်လေဝ် ဒးကလေင်ပလေဝ် မိုင်ဏီ။”

ဟိုတ်ဂ်ရ အဲဒးအေင် ဒုင်မိုင် အဏအ်။ လျှဟ် အဲကောန်မိုင် ကမောန် ဝေယျာဝစ္စသို။ မွဲဂိတုတေဝ် ဝံလှဲသေံ ၁၀,၀၀၀ (လှဲဗျာ စိုတ် ၄၃၀,၀၀၀ ဒကေဝ်)။ ဟိုတ်နူယဲကပ်ဏအ်တု ဒးမိုင် ဒွိုင် ပွဲသိုသေဠီ။ ဒးမိုင် ပွဲသိုသေဠီတု ဒးကောန်ကမောန် အခိုင်ဂိုင်။ ဟံဗုးဗး ပုဟ်။”

(အာယုက် ၂၃ သွာ်၊ သွာကမောန်ဆဲပြိုင် ညးဗြ၊ တျီရးချင်မန်)

၂။ ကွိန်ချင်မွဲကိုသွာကမောန် ဆဲပြိုင် တအ်ဂ် ညးတအ်စွံဂုဟ်မး ကုသွာကမောန်ဆဲပြိုင် ဗွဲမလောန်ရ။

သွာကမောန်ဆဲပြိုင်တအ် ဟံမွဲ မွဲး ကဏ္ဍပရေင်ပိုန်ဒြပ် ပြိုက်ဇော်စိုပ် တရဲ သွက်ကွိန်ချင်ဂ် ဗွဲမဂိုင်ဂိုင်တအ် ဟံမွဲ ကိုအစောံဒြဟတ် ပြိုင်ပကာန် ညိုင်ရဲ အကဲအရာလျှဟ်တု ကဏ္ဍလှီုတအ်ဂ် စိုကိုဒေါမ်ကျိုင်စှေံ ကတိုဒ်အာမာန်ရ။ တင်ဏအ်ဂ် ညှပ်ပြမိုင် သွက်ကဏ္ဍ မဒး ဗဒဗဒါဒွိုင် သွာကမောန်ဆဲပြိုင်အိုတ်သို မပွဲကို ပရေင်တိုလှီုသတ်ဗြကေင် ကွိန် ချင်မလေဝ်ယုာ မွဲအဆိုင်လတူ ပွဲဂူးတိ ဏအ်ကို၊ သွာတ်မပတိတ် စူစပရေင်

တိုလို့ ယျမဒယ့်ပြာကတ်ဒွင် ပွဲကွိန်ချင်
 သေကို၊ ပရေင်တိုလို့မ ပွဲချင်ကြက်
 တအ်ကိုရ။ ပွဲကဏ္ဍ်မှး မဒးပမာန်စမင်
 သွာကမောန်ဆဲပြင် ဗွဲမလောန်ရ။ ဟိုတ်
 တမ်မူလခွဲတုန် တန်တမ်င်ကို တင်
 သဇိုင် ၃ တင်ရ။ ပွမဒးကိုဇုဟ်လိင်
 အောန်နုသွာကမောန်တူဟ်တူဟ်၊ ပွဲအ
 ဝင်ရာသီ ကမောန်နွဲဟောင် ပွမကော်
 စကာမာန် (ဗွဲတွေင် ကမောန်ဆဲပြင်
 မဒးကောန် ဗွဲမဗွဲကိုအခိုင် ရာသီခွဲ)
 ကောံ အခိုင်ကမောန်ဟွံမွဲမဂး ပွမပ
 တိတ်ထောံ နူကမောန်မာန် ဟိုတ်နူ
 ဟိုတ်တအ်ဂံ မဒ်ရ။

“ပွဲချင်ကြက်ဂံ အဲမင်ဒွင် ဗွဲမလုပ်
 သွောံ ဟွံသေင်ပုဟ်။ ကရောံအဲတော်
 မှိုဟ်တူဟ်တူဟ် နွံမင် စိုတ် ၁၅ တု။
 ဒးကောန်ကမောန် ပွဲကုအ်ပွန်။ ပိုသိုဖ
 အိုတ်ဂံ ကျင်နုဒေသဒကုတ် လ ဒေါင်
 ကွိန်ချင်ပို။ နူကွာန်ပို ပါဒွင် ၈ တုရ။
 ကုအ်ဂံတော် ကြပ်ဒွင်ကိုမူဇြာ နွံဒွင်
 ပွဲပယျီချင်ပို။ ပိုဒးတတ်ကျင်ပယျီ ဟွံ
 လုပ်သွောံပုဟ်။ ပြင်ဒျိုက်ကာ ပိအ
 ဆင်တုမှ ဝံစိုပ်လတူကူဟ်ဒို မွဲပွဲပယျီ။
 တိုန်လတူဒိုဂံတု စိုပ်အာမွဲလပါတော်တော်
 ကလေင်ပြင်ဒျိုက်ကာမွဲပုန်။ တုမှ ဝံစိုပ်
 ကုအ် ပိုကောန်ကမောန် ... သွက်ပိုဝံစ
 ဝံမင်ဂံ ညးတအ် စီဇန်ကို။ ဟွံဒးထပ်ကို

လှဲပုဟ် ... ပိုဒးဂစတ် ဂဠဲဂစိုတ်စွ
 တအ်၊ ဝါတအ်။ တုတော် ပိုဒးကြောပ်
 ဂရောပ်သတ်ပွန်။ အပေါတ်အညောတ်
 ဝံဒါကော့ပို ဟွံမွဲပုဟ်။ အခိုင်ကောန်
 ကမောန်ဂံတော် နူအခိုင်နူဂယး ၇ နာဠီ
 စိုစိုပ် ၁၂ နာဠီ၊ တုတော် နူအခိုင်တုစေင်
 ၂ နာဠီ စိုစိုပ် သတ်တု ၅ နာဠီ ဒးကောန်မွဲ
 သတ္တာဟ ၇ တု။ မင်ပရေံ ဂိယဲတော်
 ခရိတ်ကော့ကိုကော့ရ။ ယဲတု စှော်ကမောန်
 ဟွံမာန်တော် ဟွံဝံဇုဟ်လိင်ပုဟ်။ ဇုဟ်
 လိင်ဂံ မွဲတုတော် ဝံလှဲကြက် ၃၀ ယာမ်

ထွဲချန်တိုမ် ကောံ သွာတ်မ သွာဆဲပြင်ကမောန်
 ပွဲကွိန်ချင်ကြက်မွဲဒုတ်
 တုဗိုရပ် - ရောန်ဗပ်ရာသ် (၂၀၁၉)၊
 တွံရးယုနန်၊ ကိုန်ချင်ကြက်

(၅၈၀၀ ဒကောဝ်)။ စိုပ်တွဲတုပ်လပ် စိုတ်ကို တွကမောန်မှ ကလောင်စံတော် ကိုငှဟ်လိင်ပေင်ပေင်ထောင်ဟိုလပ်တွဲ အကြာဂှ် ဝှ်ငှဟ်လိင်ကဝက် ဓဝ်ရ။ ကြျက်တွကမောန်ဂှ် ညးဟုံမိက်ကိုအဲ ကလောင်စံပုဟ်။ ပလုက် (ဗုဒ္ဓသွိုင်) တအ် ကျင်ထောင်ဟိုတော် တွကမောန် ဂှ်ညး ကိုလပ်သတိ။ အခိုင်ဂှ်တော် ဒးအာ အောပ်မံင်။ ကရပ်ကုအ်ပွန်ဂှ် ခလံက် ကတိုင်ဇော်ဇော် နွံမံင်မွဲ။ စိုက်ပလုက် တအ် ကလောင်စံအာဂှ် လုပ်အောပ်ဒွိုင် ပွဲခလံက်ကတိုင်ဂှ်တွဲ လတူဇကုဂှ် ဒး ဂြောပ်လပ်ကို တူးဆုတအ်၊ ကွိုင်ဆု တအ်ရ။”

(အာယုက် ၁၉ သွံ၊ သွာကမောန် ဆဲးပြိုင် ညးတြုံ၊ ရးဒေသဇော်မာန္တ လေဝ်)

၃။ လက်သန်ဗိုပြင် မဒးစွဲငှဟ်မးလောန် သာ်ဝှ် မကတိုဒ်ကျင် ဟိုတ်နူဗိုပြင်ဒက် ပတန် ဂကောံပြဝါမ္ဗိဟ်ကောံ စက်ယန် သွာဝ်ဥပဒေတအ်ရောင်။

စတ်ကွတ်ကို သွာကမောန် တွဟ်ဟ်တအ်မွဲ မပွန်ကို ငှဟ်လိင် အောန်နန် ပွဲအခိုင်ရာသီ ကမောန်နွံဟောင်

ကော်စကာမာန် ကောံ အခိုင်ကမောန် ဟုံမွဲမဂး ပတိတ်ထောံနူကမောန် လေဝဲ လေဝဲမာန်တအ်ဂှ် ဆက်ကောံမံင်ကို ဗို ပြင်ဒက်ပတန် ဂကောံပြဝါမ္ဗိဟ် ကောံ စက်ယာန် သွာဝ်ဥပဒေတအ်ရ။ ဒးဟို ချိုတ်တိုတ်ဗိုတ်တိုတ်မွဲ - (၁) ညိုင်ဝှ်ဒက်ပ တန် ဇာဇိုက်သွာကမောန် ဆဲးပြိုင်မာန် ကောံ ညိုင်ဇေဝ် ဆက်ဂေတ်အာမာန်ဂှ် ဟိုတ်နူတင် မပတံကို ပရေင်လုပ် သွာဝ် မကိုဒိုင် အရိုအဗင် ဟုံမွဲ၊ ပရေင် ချိုတ်ဗိုတ်ဗိုန်ဗတ် သောင်ကူး ဟုံမွဲ မဒ်ရ။

(၂) သွာကမောန် ဆဲးပြိုင်တအ်ဂှ် အပွဲ ချင်ဗွာ ဟိုတ်နူရဲသိုညးတအ် သေ့စက် မံင် ပွဲကွာန်ဏီဂှ်ရ ကလောင်ဥပဟောင် ဂှ်စိုပ် မံင်တိုဗုတွဲ သဇိုင်ဗိုန်မံင်ဏီလေဝ် ဒ်မာန်ရ။

၄။ တုတမ်ဇေတအ်ဂှ် ညးတအ် ပဆဲးစွဲ လပ် လျိုင်ကမောန် ကောံ ငှဟ်မးက မောန် ပွဲညးတွဟ်မာန်ရ။

ဇာဇိုက်ကမောန် ပြိုင်ဆဲးတအ်ဂှ် ဟိုတ်နူပရေင်လုပ်သွာဝ် ဟုံမွဲ၊ ပရေင် ချိုတ်ဗိုတ်ဗိုန်ဗတ် သောင်ကူး ဟုံမွဲတွဲ၊ တုတမ်ဇေတအ်ဂှ် ညးတအ် ဟုံဒးကို

ဩန်ဂိတု (ငှဟ်လိင်) အောန်အိုတ်မ လုပ်ကီုသ္မာဝ် မပ္ပင်စောန်ပျးလဝ် န ကီုသ္မာဝ်ဥပဒေရ။ သအာန်နဂ်ပုန် အ ခေါင်ဒုင်စဖီ ကောံ ပ္ဍဲပုၤကမောန် မဒး ရးလေဝ် ညးတအံ ဟံံဒးဖန်ဗဒ်ကီုရ။ ဟိုတ်နူ အကောံအရာတအံ်ဂှ်တုဲ သွက် သ္မာဝ်ပတိတ်ကေတ်ပရဲပရင် နူပရေင် ရေင်တုၤဒုင်ကာ (ဝန်ဆောင်မှု) မပ္ပင်ကီု ပွမဂုဲသ္မာကမောန်၊ ပွမဒုင်ပလံင် မအာ ကျင် ခွဲဒိုင်ကီု ခွဲကမောန်၊ ပွမဖန်ဇန်ကီု ခွဲဒိုင်၊ ပွမရေင်တုၤကီုဖီ အကြာညး မရာန်ကေတ် ဩဟတ်ကမောန်ကီု ညးမ သံ ဩဟတ်ကမောန်တအံ်ဂှ် ညးမစ လိင်အကြာ (ပွဲစား) တအံ် မံက်တိတ် ကျင် ဗွဲမဂျိုင်ဂုင် ပွဲကွပ်နာနာတုဲ ကေမ် ဣဝ် ကေတ်လဝ်အိုတ်ရ။

ပွပ်ပတိုန်တောဝ်ဒတောဝ်၊ ပွမဗပေင် ဩဟတ် ဩဟတ်ကမောန်တုဲ မွဲဝါပုန်၊ ပွမဝီဝတ်ရံင်စံင် ဂကောံကိန်သို (မပ္ပင်ကီု ပွမရံင်စံင် ကောန်ဇုာ်၊ ပွမစွံဘာကီု ကောန်ဇာတ်)၊ ပွမဒုင်ကေတ် ပရေင်ရံင် စံင်ပရေင်ထတ်ယုက်၊ ပွမဒုင်ကေတ် အထံက်အပင် ပရေင် ရုမ်ဂပ်ကေင်ကာ မွဲဟ်၊ ပွမဒုင်ကေတ် လာဘ်ဒိုအံဇူတအံ်ဂှ် ဂကောံကိန်သိုကောံ ဂကောံကေင်ကာ မွဲဟ်ဒေသ ညးတအံ် မွဲဒိုင်ပွဲဗျာတအံ် မဒးကေတ်ကီုတာလျိုင် ဗိုပြင်နာနာ အိုတ်ရ။ သအာန်နဂ်ပုန် အလိုအသီဗျိုင် ဗျာဂှ်လေဝ် စိုက်ဗွတ်ဗွတ်မွဲ ရီုဗင်ကီု ပရေင်ရံင်စံင် ပရေင်ထတ်ယုက်ကောံ ပရေင်ရေင်တုၤ ဒုင်ကာကောန်ညးဗျိုင် ကွာန်ကီုရ။

၅။ အလိုသ္မာကမောန်ဆဲးပြင် ကောံ ဂကောံမှာဇန် အရပ်ကွာန်ညးတအံ်ဂှ် ဒးယိုက်လဝ် ငှဟ်မးကမောန် ဗွဲမဂျိုင် ဂုင်အိုတ်ရ။

၆။ တိ မွဲဒိုင်ဒေသတအံ်ဂှ် သွက်သ္မာက မောန်ဆဲးပြင် မတတ်စက်ပယျီုတအံ် မဒ် တမ်ရီဟ် မလုပ်ကာမွဲရ။

သ္မာကမောန် ဆဲးပြင်တအံ်ဂှ် ဟိုတ် နူမဖျေံသဇိုင်တန်တံင် ပွဲဒေသ ကွာန်ရးတုဲ ငှဟ်မးကမောန် အဓိက ညးတအံ် - ကမောန်ကိစ္စ မပ္ပင်ကီု ပွမဇောံ

တိမတီုလ္လီု နွံတ်ဂှ် သွက်သ္မာက မောန်ဆဲးပြင်တအံ် မလုပ်ကာကောံရ။ -

(၁) ပွဲကာလရာသီကမောန်ဆဲးပြင် ဟံံ ကျင်စိုပ်ဏီကီု၊ (၂) ဟိုတ်နူဗျိုင်စိုတ်

ကျင် နူကမောန် ဟံသေင်မွဲး ဟိုတ်နူဂိ ယဲတဲ ပွဲကလမဒးကေတ်လ္လောင် ညံင် သောံကလေင်ထတ်ယုက်ကျင်ကို၊ (၃) လက္ကရ်အိုတ် တုတမ်ဓနတအံ ပတိတ် ထောံ နူကမောန်တဲ ပွဲအခိုင်ဂပ်ဝံနွံ ပြိုက်ကို သွက်ဝံဇူနူကမောန်ဆဲပြိုင် မဝံ လ္လဲကို ပွဲအခိုင်တအံဂှ် ဂပ်ဝံနွံပြိုက်ကို တိတိုလ္လီရ။

“အခိုင်လျှဟ် မုကမောန်လေဝ် ဟံမွဲ ပုဟ်။ ကွာတေံဂှ် ကေင်ကောန်မံင် က မောန်စုင် ပီပူပုဒုက္ကရ်။ တဲကမောန် နွံတေံ ဝံစိုတ် ၅၀၀၀ ဒကေပ်။ အခိုင် ပလှဲစဲတိတေံ ဝံအောန်ညိ။ မိက်ဝံ

ဝီတိရုဏ္ဏာန်လေဝ် တမ်ကမောန်ဇေကုဟံ မွဲ။ ဝံမိင်မံင် အလိုအသီ ဂေံကို မံင်ဩန်။ ပွဲအဲဂှ် တိဗု ဟံမွဲပုဟ်။ ဝို ဒးလိင်မံင်ဒိုင် သို။ တုသိုဂှ် ညးကိုလဝ်အခေါင် နှံပလှဲစ သတ်ဆုသဏေဝ်ကေပ် ပွဲဂအောင်ကုအံ သိုရ။ မင်မံင် စိုစိုပ်ဂိတုနဝ်ဝေမ်ပါရ။ ယဲ ကပ်ဏအံ ဟံအာဏောင်လေဝ် စိုမံင်ရ။ စိုပ်အခိုင်ဂှ်မှ ကလေင်အာချင်ကြိုက်တဲ ကလေင်ကောန်ကမောန် ဗာမ်မာန်ရ။ လျှဟ်ဏအံ ဗိုလိုဝံဒတ်လိုင်ဂှ် ချပ်ဟံဒး ဏီပုဟ်။”

(သွာကမောန်ဆဲပြိုင်၊ အာယုက် ၄၀ သွာ၊ ရးဒေသဇောမ်မက္ခေ)

လိက်ဗို - သွာကမောန်ဆဲပြိုင် နူချင်ဗွာတအံ ဗာမ်မံင်စ ပွဲတို့ရးယုနာန်။
(ဗို - ဂျောန်စဝ်ရက်သံ (၂၀၁၉) တို့ရးယုနာန်)

၇။ ဟိုတ်နူအကဲအရာလျှာဟံးအံင်တဲ
 ပွဲအရာပိုတအံ မကူချပ် သွက်ဝံပသောင်
 ကိစ္စ သွာကမောန်ဆဲးပြင်ဂံ ပရေင်ဖိုဗျီ
 ဗျာပ် နွံတဲမဲမဂျိုင်ရ။

ဓိုန်ဂံလေဝ် သွက်ဗိုလီရောဂံ ဟံ
 မွဲမံင် သောင်သောင်ကူးကူးရ။ သွက်
 ဂံတဲ ဒးဆိုဂမမာန်ကို အကဲအရာ မရဲစံ
 ခက်ခဲဂမိုင်၊ ပရေင်ကော်ဆောဂမိုင်တဲ
 ပြသွာ ဗိုပြင်တို့တို့တအံလေဝ် ဆိုဂမ
 မာန်ရ။

လိက်စွတ်သန္တိ ညးကျိပ်ကောံသွာကမောန်
 ဟံသေင် ညးမကဲဘာသာ စပ်ကိုသွာ
 ကမောန်မွဲမွဲ ဗာ်စံ လေ့င်တဲ။

ဗို - ဂျောန်စပ်ရက်သံ (၂၀၁၉)
 တွံရးယုနာန်)

၈။ အကဲအရာ မကူချပ်ဝါတ်မွဲဂံ ဆက်
 စပ်မံင်ကို အကဲအရာ ဗွိုင်ကမောန်
 တအံရ။

ယဝ်ရပတိုန်ဂလာန် သွက်သွာ
 ကမောန်ဆဲးပြင်တအံ ညံင်ဝံလုပ်ဗမ္မ
 သောင် ကောံ ညံင်ဝံနွံကို ပရေင်ချိုတ်
 ပျိုတ်ဗိုန်ဗတ်သောင်ကူးမွဲ ခရိတ် မဒးစ
 ကာသွက်ဝံဂဲကမောန်ကျေတ်ဂံ အောန်
 ဖှေအာမာန်ရ။ တုတမ်ဓနတအံ လေဝ်
 အတိုင်အစာံဗွတ်ဂုဟ်လိင်သဇိုင် အောန်
 အိုတ်ဂံ ဒးကိုသွာကမောန်ညးတအံတဲ
 သွက်ဂုန်ဖို အခေါင်ဒင်စသိုင် သွာက
 မောန် (မပွဲကို ပွမမင်မွဲရိုင်စံင် ပရေင်
 ထတ်ယုက်၊ ပွမကိုလာတ်ဒိုအံဇူ) တအံ
 ဂံလေဝ် ဒးဒင်ကိုကိုရ။ ဓိုန်ဂံလေဝ် ယဝ်
 ပသတ်ဂံမွဲ ခရိတ်မဒးအိုတ် သွက်သွာ
 ကမောန်ဆဲးပြင်တအံဂံ သျင်တိုန်အာ
 မာန်တဲ သွာကမောန်တအံဂံ တံင်ဂြ တု
 တမ်ဓနတအံမာန် ဟံသေင်ရ။ အဆက်
 ဖိုသျှိုက်တုန် သွာကမောန်ဆဲးပြင်တအံ
 အောန်ဖှေကျင် ဟံသေင် သွက်သွာ
 ကမောန်ဆဲးပြင်လို့တအံ ပွေင်ဂိုင်က
 မောန်ကျေတ် အောန်ဖှေကျင် ဒိုအာ
 မာန်ရ။

၉။ အကားအရာ မကူချုပ်ဝါတ်မွဲပုန်ဂ် ဆက်စပ်ဒိုင်ကို ညဟောဝ်တိတိုလို့ စိုပ် ဟံ့စိုပ်ရ။

သွက်သွာကမောန် ကောန်ညး ချင်ကွာန် မွဲအပွဲဒေသရးချင်ဗွာ ဟံ့မွဲကို တိ၊ မဝါတ်ကိုတိတအ်ဂ် သွက်ဂွံကိုတိ ရံရံဂပ်ဂပ် ယဝ်ခါရ ပတိုန်ဂလာန်မွဲး ဖအောန်ဖျေံ လွိဟ်သွာကမောန်ဆဲးပြိုင် ဗွဲမဂျိုင်မာန်ကို၊ ပြုသ္မာညးတအ် မဆီ ဂဗမံင် အောန်စှော်အာမာန်ကို ပတေံ ကေတ်မံင်ဂ် နတဲမွဲး အတိုင်မရန်လဝ်ဂ် ကာလဒ်မှ ဒ်ကျင်မာန်ရ။ သာ်ဂ်ဟံ့ သေင်မွဲသာ် အခက်အခဲကမောန်ကျေတ် သွာကမောန်ဆဲးပြိုင်တအ် မဆီဂဗမံင် လျှဟ်တအ်ဂ် ဟံ့ပြေပြိုင်မွဲသာ် ဗေင် အာကို အတိုင်မစွဲကေတ်လဝ်တဲ အကား အရာလျှဟ်ဂ် ပရေဂျိုင် ခိုင်ဗိုန်အာ မာန်ရ။ ပွဲသွာကမောန်ဆဲးပြိုင် မသ္မာန် လဝ်သမာန် ဗွဲမဂျိုင်တအ်ဂ် ဗိုန်ရတိဗု နွံတ်ကိုလေဝ် တိမွဲသာ်ခပ် သွက်ဂွံဂျိုင် ဒတ် လိုင်အာ မာန်ဂ် သွက်အကားအရာ သပ်အိုတ်လေဝ် တင်ဒင်လျိုင် ဟံ့မွဲရ။ ဗွဲတေင် အကား အရာ ကမောန်တိဝါ ဗုတအ် ဝံဒ်ကမောန် ခိုဟ်ခိုဟ် (မဟံ့ကို အပေါတ်ဒဗ္ဗရသဇိုင်၊ အထံက်အပင် မူဝါဒ) ဟိုတ်နူဟံ့မွဲကို၊ ဟိုတ်နူထိုင်ဒက် ဟံ့မာန်ကို မဒ်ရ။

“လျှဟ် ပွဲအဲ ဩန်လုပ်လေင်သ့ ဟံ့မွဲ ပုဟ်။ အရင်သိုက္ခိန်ပို ဝံ့စရ တိုလဝ် ဩဒ်ညိည။ ကုအ်လက်ဖက် သေတ်တံ လေဝ် တိုလဝ်မွဲကို။ ဂျိုင်နူဏအ်လေဝ် ဟံ့မိက်တိုပုဟ်။ ငှဟ်အောန်ကေံကေံ မွဲတဲ။ ကုအဲ ဟံ့ဝံ့အာချင်ကြိုက်ဏီ တေံ သွံစမံင် ပတိုဟ်၊ ခွဲကြံ၊ သဏေဝ် ကေဝ်စူစ ဝံ့နူဂျိုင်တအ်ရ။ အမိကဂ် ကြိုက်တအ်ရ ရာန်မံင်။ ဗွဲကြံ တိတ် ကောန်ကမောန်မွဲးတေံ ခိုဟ်ဏေဝ်၊ ဝံ့လှဲဂျိုင်ဏေဝ် အဲကိုတုသိုအဲ ကေင်ကူ ချပ်ကျင်လဝ် ဗိုဂ်။ နူဂ်ပုန် ကေတ်အ ဆက်ကို ကလောပို နွံမံင်ပွဲချင်ကြိုက် တဲ အာကောန်ကမောန် ပွဲချင်ကြိုက်။ ပို အာတေံ ကောန်ပိုဂ် စွဲလဝ် ပွဲမိပို။ ဝံ့မံင် ပွဲဌာန်ဇာတိဇကုဂ် အဲမိင်မံင်ရ။ ဆဂး သွက်ပရေင်စသုင်မံင်စံင် သိုဌာန်ဇကုဂ် လှဲလုပ်လေင်သ့ ဒးနွံဏေဝ်လေဝ်။ အဲ စွဲမံင် အခိုင်သေံ ကလေင်ပံက်ကိုဂက် (သေဟ်ကင်) ရ။ မံင်အဏအ်ဂ် လှဲလုပ် လေင်သ့ ဟံ့မွဲပုဟ်။ ဟိုတ်ဂ်ရ အဲက လေင်အာ ချင်ကြိုက်တဲ ထပ်ကောန်က မောန်ပုန်ဏေဝ်။

(သွာကမောန်ဆဲးပြိုင် ညးဗြ ဂကုဋ္ဌာဟူ၊ အာယုက် ၃၃ သွံ၊ တွဲရးချင်သေံ)

“နူအဲ အာယုက် ၁၃ သွာံတော်ရ အာ ကောန်မံင်ကမောန် လပါ်ချင်ကြိုက်။ ပွဲကွာန် မူကမောန်လေဝ် ဟုံမွဲပုဟ်။ ပွဲမိမအဲ တိဗုဒ္ဓံကိုလေဝ် ကောအဲ ကောန်မံင်။ အဲဂံ နှိမံင်ညးဗြဲတု ဟုံဂံအဲ ပုဟ်လေဝ်။ ကေတ်အရီအဗင်ကို မွဲအဲ တု ဂုဲကမောန် ပွဲချင်ကြိုက်ရ။ လျှဟ်စ ကျင်သိုက် ဝံဆက်အာယုက် ပါတ်သပိုအ် ဇကောင်။ တေက်အာကို အခိုင်ယဲကပ်တု အတိုင်စေပ်ပွန် အလိုအသီ ကောံ ဂကောံရပ်လွဟ် ကောန်ချင်အရင်တအ် ဖျေလဝ်ဂံ ဒးလုပ် ကွာရာန်တိန် ပွဲသို”

(သွာကမောန်ဆဲးပြင် ညးဗြဲတအာင်၊ အာယုက် ၃၄ သွာံ၊ တွဲရးချင်သေံ - အသွပ်ကျာ)

၁၀။ ချိုတ်ပျိုတ်အိုတ်ဂံ အကဲအရာ သွာကမောန်ဆဲးပြင် ဟုံမွဲကို တိဗုဒ္ဓံတအ် ဂံ ပရေအိုတ်ရ။

ညးတအ်ဂံ အခေါင်သွက်ဂံရဲစှ် ဟုံမွဲတု၊ ကမောန်ဆဲးပြင်လီုဒ်ဒ် ဒးဂုဲ ကောန်မံင်လျှိုန်ရ။ အခိုင်လျှဟ် က လေင်အာ ဒွဲကမောန်ဆဲးပြင် နွဲပုန်လေဝ် ဒးဒင်ပတိတ်ပရဲ၊ ဒးကိုလှဲဂျိုင် ကုညးစ

အကြာ (ပွဲစား)၊ ဒးဒင်ရပ်ကို ဗုဲသိုင် မာန် ရဲသံဝံ ဒးဆိုဂဗမာန်ကို အန္တရဲ မပွဲသံဝံတအ်ရ။ ညးတအ်ဂံ ဗျိုက်မံင် အကြာခတ်ဂံရ ကလေင်လုပ်ကမောန် တု ဒးကလေင်လေဲခတ်အိုတ်ရ။

၁၁။ သွာကမောန်ဆဲးပြင် ဗွဲမဂျိုင်တအ် ကျင်နူဒေသရးဇကောင် ဟိုက် တဝ်ဂုဝ် အာတု ဟိုလဝ်သာမည ဟုံသေင်။

ပွဲလိက်ဒင်စီရေင်ဂမိုင်၊ သုတေ သနဂမိုင် မဆေင်စပ်ကို သွာကမောန် ဆဲးပြင် ချင်ဗွာတအ်ဂံ သွာကမောန် ဆဲးပြင် ဗွဲမဂျိုင်တအ် ကျင်နူဒေသရး ဇကောင် ဒင်လဝ်တဲဗွဲယေဘုယျရ။ သု တေသနလျှဟ်ဏအ်ဂံတုန် မူဟိုတ် ဗွဲမဂျိုင်ဂံ ဝံဒ်မံင် နူဒေသရးရော၊ ဝံဒ်မံင် ဗိုဏအ်ဂံ ပရေင်တဝ်ဂုဝ်ဓမ္မတာမွဲ ဒ် ကျင်မံင်ပွဲဝင် ဟုံသေင်ရေင် ဗမံက်ထွဲ လဝ်ရ။

.....
“ညးတအ်ဂံ အခေါင်သွက်ဂံ ရဲစှ် ဟုံမွဲတု၊ ကမောန်ဆဲးပြင် လီုဒ်ဒ် ဒးဂုဲ ကောန်မံင် လျှိုန်ရ ။”
.....

၁၂။ ဟိုတ်တမ်မူလမွဲဂ်တုန် ဆက်စပ်မံင် ကို အခန်ကဏ္ဍအဓိက ကြိန်သိုဗျဲအပွဲ ဒေသရး ကော် ဂကောံမွဲဟ်ညး ဒေသ တအ် မပါလုပ်မံင်ရ။

အတိုင်မဗမံက်ထွေးလဝ် လတူ တော် ဗွဲခမ္မန်ဂ်ရ သွာကမောန်ဆဲးပြိုင် မကျင်နူဒေသရးတအ်ဂ် ဝှံကလောင်လုပ် စိုပ် ဗျိုင်သွာကမောန် ပွမဒးဒင်ခရိတ် ဇကု၊ ပွမပတိတ်စုစဇ္ဇောံမ သဇိုင်မရံဂပ်၊ ပွမဒင်ဂိုင်ကေတ် ပရေင်မင်မွဲရံင်စံင် ပရေင်ထတ်ယုက် (မပါလုပ် သိုပွမဒး ဒင်အိုတ်ခရိတ် သွက်ဝှံဗျုလျောင် ဝီဝတ် ပွဲအခင်မချောင်စိုတ်လောန် ဟံသောင် ပွဲအခင်မဒးဘဲဝပ်) မပ္ပံသာဝှံတအ်ဂ် ဒး ကေတ်လျိုင် နဲဇကုကိုဇကုရ။ ဗွဲယေဘု ယျုမ္မး ဂကောံကြိန်သို၊ ကြိန်သိုဋ္ဌာန် ကော် ကလောမသတအ်ဂ် ရေင်တျိုင် တာလျိုင် ပရေင်မွဲဟ် ပွဲဒေသကွာန်ရး အိုတ်ရ။ ပွဲအကဲအရာလှိုဗျုမ္မး သွာက မောန်ဆဲးပြိုင်တအ်ဂ် ပွဲအကဲအရာ ဗျိုင် ကမောန် မဂိုကျိုဗျေုစိုတ်ဝှံလေဝ် ညံင်ဝှံ ကေတ်တာလျိုင်သိုဋ္ဌာန်၊ တာလျိုင်ပ ရေင်မွဲဟ်တအ်မာန်ဂ် ဒးရန်ဂစာန် အိုတ်ရ။ ဥပမာ - ဝတ်တာလျိုင်ထိုင်ဒပ် ရံင်စံင်ကောန်ဌာန်။

“မတ်အဲ ဟံသိုအံင်ကောန်ပုဟ်။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဒးအာထွေးယဲ မွဲနေမွဲနေ။ မွဲအခင်ခေတ် ယောဗာ်မံင်စံင် ဒးအာတဲအဲ။ အတော်ဂ် ဝှံဝီယဲ ဝါတ်မံင်။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဒးကလောင်စ ကျင်သို။ ဒ်အာပွဲဗျိုင်ကမောန် ဗိုဏအ်ကို လေဝ် တုကမောန်ဂ် မူလေဝ် ညးဟံ ကိုပုဟ်။ ဒ်အာဗိုဏအ်တဲ အရင်တဲဗျေု ကမောန် ဟံမာန်ဂ် မူခရိတ်ဌာဟ်မး လေဝ် ဟံဝှံပုဟ်။ ဟိုတ်ဂ်ရ ဗျေုထောံ သျှတ်သွာတ် သွက်ဝှံကလောင်စကျင်သို။ ရာသီဗာ်စံင် စိုပ်ဂိတုမေမု အိုတ်။ ဟိုတ်ဂ်ရ တုကမောန်ဂ် ဌာဟ်လိုင်သို ခေတ်ကာယအဲ သျှေမံင်အရင်သောံ ဝှံဂ်လေဝ် ညးဟံကိုပေင်ပေင်ပုဟ်။ ကိုပိ ဘိုအ် မွဲဘိုအ်ခေတ်ရ။ စကာခရိတ်ဂ်တဲ ဒးကလောင်ဝီမံင်ယဲ။”

(သွာကမောန်ဆဲးပြိုင် ညးတြိ၊ ၃၀ သွာံ၊ ရးဒေသဇ္ဇောံမကျေ)

“ပွဲပိုဂ် ဝှံလဝ်အဲ တိဗု နူမိမ နှံစိုတ် ၅ ဇကု။ ကွာတော်တော် တိဗုမိမပိုဂ် ဇ္ဇောံနူဏအ်ဏီ။ ပွဲသွာံ ၁၉၉၀ တော် ဒပ်ပွာန်တအ် သီကေတ်တိကောန်ကွာန် တွာဂလိုင်။ ပွဲတိဗု ပိုဝှံလဝ်ဂ် အဲကို မဂီအဲ တိုဗျောံတအ်၊ စဲတအ် ဂကုနာ

နာရ။ သွံဗွဲမဂျိုင်ဂ် မူပရဲလေဝ် ဟွံဂွံ ပုဟ်။ သွံကုသိုဗ်တော် ပရဲ ဝံအလုံမွဲ သွံဂ် နွံဆ ကောန်ဗွဲချင်ကြိုက် မွဲဂိတု ဝေရ်။ ဟိုတ်ဂ်ရ နူကိုသွံ ၂၀၁၈ ဂိတု ဂျာနုဝါရီ စိုဗ်ဂိတုမေ ကောံအာချင် ကြိုက်တု အာဗ်မံ။ ကလေင်ကျင်နွံဂ် တော် ကလေင်ကောန်ဗွဲ ကွာန်။ တိတ်နူ ဝါဗွဲဂ် သွက်ဝံစ ဗွဲသိုဗ်ကေရ။ တုတော် အဲ သိုတိုန်မံင်တာ။ အကြာဂိတုဖေဖဝ် ဝါရီကို ဂိတုဂျူလိုင်။ စိုဗ်ဂိတုနဝ်ဝေမ် ဗာတော် အဲကလေင်အာ ချင်ကြိုက်။ ကွာန်ဗိုင်ဝုတ်ဒိုဟ်တအ်လေဝ် အာမံင် ချင်ကြိုက် မှိုဟ်တောဂလိုင်ကို။ မှိုဟ်ဇော် ဇော်ကို ကောန်ငှါတအ်ရ သေမံင် ဗွဲ ကွာန်။ မှိုဟ်ဗွဲမဂျိုင်တအ်ဂ် ညးတအ် ကော်ဏာ သိုကောန်ငှါညးတအ်လေဝ် နွံရ။”

(သွာကမောန်ဆဲးပြင် ညးတြုံ၊ ၃၀ သွံ၊ ရးဒေသဇော်မကေ)

“အဲကို တြုံတုသိုအဲ ကောန်မံင် ဗွဲကုအ် မှိုတ် စိုတ် ၃ သွံ။ ယောကောန် မံင်ဂ် ယဲကွင်တု ကလေင်စကျင်သိုတု အာဝီ မံင်ဗွဲလျိုင်။ ကလေင်ခိုဟ်အာတု က လေင်အာသေပုန်။ အခက်အခဲ နွံမွဲသက်ဂ်

ဗွဲအဲပါတ်သ်ပိုအ် နွံကိုလေဝ်၊ ဗွဲတြုံတု သိုအဲဂ် ပါတ်သ်ပိုအ် ဟွံမွဲ။ ဝံကျင်ယဲ ဒိုက်တု ဝံစံင်ဂ် ကလေင်စကျင်ချင် ကေ။ အခိုင်မှိုတ်ကွာတ်တော် တြုံတုသို အဲဂ် ညးဗက်ဒုးကုအ်။ မွဲမွဲတု ဝံမံင်အ ကြာ ၂၀၀-၃၀၀ မှာတ်။ အဲဂ် သိုကရပ် သိုကေ ညးတအ် ကောန်ကာကုသိုတော် ကြာတ်ပုာန်၊ ကဆံင်ယာတ်၊ ကောန်က မောန် ပရေင်သွးဒုးတူဟ်တူဟ်တအ်ရ။ ကောန်ငှါအဲဂ် ဝံအာယုက် ၂ သွံဏူရ။ ဒ်မံင်အခိုင်ယဲကပ်တော် မံင်ဒိုင် ဗွဲကုအ်ရ။ ကွာယဲကပ်ဏအ် ဟွံဒ်ဏီဂ် ဆိုင်လပ် ပလံင်ဖျဲကောန်ရ။

ကွာတ်လပ်ဂိုင်ဗျာန်တု ပလံင်ဖျဲ ဟွံဂွံ။ လျှာ်ဒ်မံင် အခိုင်ကသိုတော် ပိုင်ဖေက် ကောန်ငှါအဲ ဒ်ယဲဇွဟ်အိက် ဂစေ။ ဒ်ယဲပုင် (သွေးလွန်တုပ်ကွေး)။ တုပုန် အခိုင်ကွာတ်မှိုတ် ဒးစုံလပ် ကောန်ငှါမွဲဝေတော် ဟွံဂံင်ဖျေစိုတ်ပုဟ်။ ဟိုတ်ဂ်ရ ကော်ဏာသိုကောန်ငှါ။ စုံ လပ်ကောန်ငှါကိုကို စိုတ်ဒါ အဲညာတ် ကေတ်မာန်တု ဒးကောန် ကမောန်ရ။”

(သွာကမောန်ဆဲးပြင် ညးဖြ၊ ၂၈ သွံ၊ တျီရးချင်မန်)

လိက်ဗို - ကွီဂျ်၊ ဒေသဒကုတ်ဂမ္ဘက်ခွန်ချင်ဗွာ
ဗို - ဂျောန်စဝ်ရက်သ် (၂၀၁၉။)

၁၃။ ဟိုတ်တမ်မူလမွဲသန်ပုန်ဂှ်တုန် ဆက်စပ်ဒိုင်ကို အကာအရော မဗဒ်ကိုပရောင်ကြောပ်ဂြက် ဘဝသွာကမောန်ဆဲးပြင် မွဲပွဲကွာန်ရးတအံရ။

ဟိုတ်နူလိဟ်ပမာဏ ကောံ ဗွတ်ဗွတ် မဝါတ်ခါ ဒေသကွာန်ရးတု ကောန်ညးချင်ကွာန် သွာကမောန် မွဲပွဲကွာန်ရး - သွာဂုဗုဂမိုင်၊ ညးမဝီ သတ်တိရဏ္ဍာန်အကြာ ကမောန်ကျေတ်ဇေု ညိရခြိုင်သာကို၊ ညးမကျောန်ကမောန်တမ္ဗာ ကမောန်ညှ် ညိရခြိုင်သာကို၊ သွာကမောန်ဟုံမွဲကို တိညှ်ဇေုအပိုင်ကို မပ္တံကို တင်တအံဏအံဂှ် ဒှ်ဒြဟတ်ဒရိဟ် ကယာန်တးပါဟုံဂှ် သွက်ဂွံဒးကျောန် ကမောန်ဆဲးပြင်ရ။ ဗွဲမဂိုင်ဂှ် ဟိုတ်နူပရောင်ရဲစိုဏာဟုံသေင်တု ဟိုတ်နူဒြဟတ်ဒရိဟ် တင်ဂပ်ဝ်နွံပွက်ဘဝတု ဒးကျောန်တ ကမောန်ဂှ်ရ။

“ဟိုတ်နူယဲကပ်တု ကလေင်စကျင်သို။ ဆဂး ပွဲကွာန်ကို ကရပ်ကွာန်ဂှ် ကမောန်ကျေတ် ဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ် မူလေဝ် ဟုံမွဲပုဟ်။ သွက်ပို ဒှ်အခက်အခဲကို ပရောင်စသုင်မင်စံင်ရ။ မိမအဲလေဝ် ဝါတ်မင်။ တိဗုလေဝ် ဟုံမွဲပုဟ်။ ကွာတေံတေံ လိင်တိ နူညးတူဟ်တု တိုစသဏေဝ်ကေဝ်။ ဆဂး ပတိတ်ဗေု အောန်ကျေံကျေံ။ ရာန်တိလေဝ် ဟုံမာန်ပုဟ်။ ဟိုတ်ဂှ်ရ သွက်သိုဋ္ဌာန်ပိုဂှ် အဲကလေင်အာ ချင်တေံပုန်တု ဒးကျောန်ကမောန်ဏောင်။ ယဲကပ်ဏအံ သိုတ်ခြအာတု ဂိုင်တအံ ကလေင်ပံက်ကျင်တေံ ကောန်ဌာန်အဲဂှ် စွံလဝ် ပွဲမိမအဲတု အဲကလေင်အာ ချင်ကြက် သိုတြုံတုသိုအဲဏောင်။”

(သွာကမောန်ဆဲးပြင် ညးဗြကချေင်၊ ၂၅ သွာံ၊ တွီရးချင်သေံ)

.....

ယဲကပ်ဏအံ သိုတ်ခြအာတု
ဂိုင်တအံ ကလေင်ပံက်ကျင်တေံ
ကောန်ဌာန်အဲဂှ် စွံလဝ် ပွဲမိမအဲတု
အဲကလေင်အာ ချင်ကြက်
သိုတြုံတုသိုအဲဏောင်။”

.....

၁၄။ လတူသွာကမောန်ဆဲပြင် မတတ်
စက်ပယျို ပုမညာတ်ကေတ် ဒဒ်ညးဟွံမွဲ
ကိုဗဒါဒလဲ၊ ဒဒ်ညးဟွံမွဲကို အစောံ
စရဲဂံၣ် ဒ်လညာတ်ဗုတ်ဗုတ်ရောင်။

အကဲအရာ အကြာဒါဒါကို
ကမောန်ကွေတ် ကေုာံ ဒါဒါဝမ္ဗိဟ် ညး
တအံၣ် ဝံဂျိုင်တံၣ် အလီုသွာကမောန် ဆဲ
ပြင်တအံၣ် တော်တွေံကေတ် ချိုတ်
ချိုတ်ပျိုတ်ပျိုတ်တဲ ကေင်ဗမံက်မံင် ရုပ်ရံ
ရ။ ပွဲလွေင်ဒဒ်ကမောန်ဆဲပြင်ဏအံၣ် ညး
တအံၣ်ဂံၣ် ညးဟွံမွဲကို ဗဒါဒလဲ၊ ညးဟွံ
မွဲကို အစောံစရဲ ဟံသေင်အိုတ်ရ။ ညး
တအံၣ်ဂံၣ် တော်တွေံ ချပ်ဗစာတဲ ဒုင်
ပသောင် အကဲအရာလေပ်ရ။ အလီုညး
တအံၣ် ဖျေံညုတ်သွာတ် ရေင်တုၣ်
ကောန်အာမံင်သံၣ်ဂံၣ်တဲ အလီုညးတအံၣ်
ဗမံက်အာမံင်ရုပ်ရံ ကွာင်ဗျိုင်အဝဲလစှော်
ကမောန်ဆဲပြင်အိုတ်ရ။

“အဲကေတ် ဩန်ထံက်ပင် လာတ်ဒိုအံၣ်
နူရှင်စက် အဲကောန်မံင်ကမောန်တဲ အဲ
ကလေင်စံကျင် ချင်ပို ပွဲဂိတုမာတ်ချီရ။
အခိုင်ဂံၣ်တော် ယဲ COVID - 19 ဂံၣ် စဒ်မံင်
ပွဲချင်သေံဏူရ။ လှဲပကောံပကောံလဝ်
ပွဲချင်သေံ သွာံတွာလအံၣ်တအံၣ်၊ လှဲလာတ်
ဒိုအံၣ်တအံၣ် နွံမံင်ကိုလေဝ် လျှဟ်တော်
လှဲညီညကို ထပ်ပယျုတ် စိုတ်မွဲဒကောံရ

သော်။ ထံက်ပင် ခရိတ်ပရေင်ပညာ
ကောန်ဇုတ်တအံၣ် မာန်ကျင်၊ တဲတော်
ကောန်ဇုတ်အဲ ဝံပံက်ဆေင်ပလေဝ် ကွီ
လိုန်ခါတ်လေဝ် ထံက်ပင်မာန်ကျင်၊
ကောန်ဒုတ်ယုတ် သွာတ်မံင်ညီဏီ၊ ပိုပိုင်
လဝ် တီဗု နွံစိုတ် ၅ ၉က။ ဆဂး အာ
ယုက်ဇုတ်ကျင်တဲ ဝံကောန်ဇုတ် သွာင်
ကွေံကွေံ။ ဒ်မာန်တော် မံင်ပွဲသိုတဲ မိက်ဝံ
ကောန်အာ ပရေင်ဘာသာ စိုတ်စိုတ်
ဩဟ်ဩဟ်။ ဆဂး သိုဋ္ဌာန်ဇကု ဝံဒတ်
လိုင်အာဂံၣ် ဒးဝိုင်မံင်ဏီ။ ပရေင်ပညာ
ကောန်သွာတ်အဲလေဝ် နွံမံင်ဏီ။”

**(သွာကမောန်ဆဲပြင် ညးပြဲ၊ ၅၇ သွာံ၊
တျီရးချင်မန်)**

၁၅။ ကွာနူ ယဲ COVID - 19 ဟံဒ်ဏီဂံၣ်ရ
သွာကမောန်ကောန်ညးချင်ကွာန် ပွဲဒေ
သရးတအံၣ်ဂံၣ် ဒးဒင်ကျင်မံင် ယဲကပ်
မစောံဗာန်မံင် ပွဲကဏ္ဍပရေင်တိုလှီ တဲ
မံင်ဏူရ။

နဲကဲ မညာတ်ကေတ် ပရေင်
ကြေပ်ဂြတ် ကဏ္ဍပရေင်တိုလှီဂံၣ် နွံတ်နာ
နာရ။ တီကေုာံ ဩဟတ်ကမောန်၊
အစောံဒြဟတ် ပတိတ်အပေါတ်မိုက်
အောန်စှော်ကျင်ဂံၣ် ဒ်လက်သန် မဝံသို

ညာတ်ကေတ်မံင် ပွဲဒေသကွာန်ရး ချင်
ဗွာ ဇွာပ်ဇွာပ်ဒွါရ။ ပွဲကဏ္ဍ မပွဲကို ပရေင်
တိုလ္လီ၊ ပရေင်ဝီဗွတ်၊ ပရေင်တိုလ္လီ မပသ
ဇိုင်ကိုပြုပုဆု၊ ကမောန်တမာတအ်ဂှ် သ
ဇိုင်မထံက်ပခိုင်ဗျဲ ဟံ့မွဲတုဲ ပွဲမပွဲကို
ပွမပတိတ်၊ ပွမခြိုင်စွဲ၊ ပွမပလံင်ဗစိုပ်
ကောံ ပွမပလံင်ဗွတ်ဖျာတအ်ဂှ် အစောံ
ရေင်တျိုင် ဖန်ဇန်ဗျဲ ချိုတ်ချိုတ်ပျိုတ်
ပျိုတ် ဟံ့မွဲတုဲ၊ သွက်ကောန်ညးချင်ကွာန်
မွဲပွဲဒေသ ကွာန်ရးတအ်ဂှ် ဟံ့ဒှ်ကျင်
ပရေင် ဂယိုင်လမျီု မဒှ်ဂုန်ဖိုရ။

၁၆. မူဟိုတ် ဝံကတိုဒှ်ကျင်မံင် ဗိုလျှဟ်
ရော။ ဝံတိတ်ဗူး နူပရေင်ကြေပ်ဂြက်
ဏအ်ဂှ် ဗိုလီမဒးကောန်ပရော။ ပွဲအရာ
မကွဲသွဟ် မပွဲကို ပရေင်ကြေပ်ဂြက်
ဏအ်ဂှ် ဟံ့စောဒက လညာတ်မအုပ်
ဓလိုလဝ်လျှဟ်တုဲ ပပူညင်ဟံ့တီမွဲသ်
ဒင်မံင်တဲဂှ်လေဝ် ဒှ်ပြုသွာမွဲကိုရ။

ဥပမာတုန် ကိစ္စသောံဝံသ်
သွက်တိဝါဗု မွဲဒိုင် ပွဲဒေသဒကုတ်လ
ဒေါပ် ချင်ဗွာတေံရ။ ကောန်ကွာန်
တအ်ဂှ် ဟိုတ်နူဟံ့ဝံသ်ဗြဲ ရံရံဂပ်ဂပ်တုဲ
ပတိတ်ဝါဗု ဟံ့ဒှ်ဟ်ရေင် သူးအိုတ်ရ။
ဇိုန်ဂှ်လေဝ် ဝါဗု ကောန်ညးဒေသ ဆက်

တန်တံင်ဒိုင် နကိုအထံက်အပင် ရဲသို
မအာကောန်ဒိုင်ကမောန် ပွဲချင်မူး တအ်
ဂှ် မွဲတံင်မံင် ဗဒါဝါဗု၊ ကုအ်ဝီဗွတ်ဇော်
ဇော် တုတမ်ဓန (မပါလုပ် သိုပရေင်
ဓလိုက်တမ်ကမောန် ကြက်) တအ်ရ။
(၁) သဇိုင်မပခိုင်ကို ပရေင်တိုလ္လီတအ်ဂှ်
ကောန်အာ ညံင်ဝံဂတာပ်ခေတ်၊ (၂)
ပွမပျပ်စုတ် ညးမကောန်ဂူဝါ ပွဲဇက်
ဂရေဟ် ငှဟ်မဒးပေါတ်မွဲကိစ္စ မပွဲသ်ဝံ
အလိုအသီတအ် ဂရိဟ်ပလံင်မံင် နကို
အစီအဇန်အစာန်ဂတရ။ ဇိုန်ဂှ်လေဝ်
ဟိုတ်နူမပသောင်ဏာသ်ဂှ်တုဲ ဒးဒင်ပါ
ပတိတ်နူဝိုင် ဟံ့သေင် ဒးဒင်ဝိုင်
ထောံကို ညးဒြဟတ်မဇော်တအ်ဂှ် ကတို
ဒှ်ကျင်မာန်ရ။

“ဝံကျင်အဲ တိဇိုတ် ၃ ဇကဘာ်ရ။
ပွဲတိုက် တိုလဝ်တံင်နွာရာ သိုဖအိုတ်ရ။
ဆဂး ဂန္ဓရာဂှ် ဗွတ်ဖျာ ဟံ့မွဲကောံကောံ
ပဟ်။ ဝံဒှ်တံင်နွာရာ အာယုက်ကြိုင်ကြိုင်
မွဲတိုက် ဒးကေတ်အခိုင် ၁၅ သွာံ၊ ၂၀
သွာံရ။ ဒးဖအိုတ်မံင်အခိုင် ဂလိုင်ဏအ်
ကိုလေဝ် ပါထောံခရိတ်အာကျင်တုဲတော်
ဂန္ဓရာမွဲတိုက် ဝံ (၂၀၀၀) ဒကေတ်ခေတ်ရ။
ဗာ်တံင်နွာရာ သိုဖအိုတ်တုဲပုန်လေဝ် ဝံ
ဇိက်ထဲဂှ် ဝါတ်ကောံကောံ။ မွဲဟ်လျီု
တအ်ဂှ် တိုမံင်ဪဘံဂန်ကို လုတအ်

နှံမင်ကို။ တိဗ္ဗမဂ္ဂိုင်တအ်ဂ် သူးမင် အတိုင်ဂ်ရ။ မူလေဝ် ဟွံတိုပုဟ်။ သုဒ္ဓါဗြ လေဝ် ဟွံဂွံပုဟ်။ စူဠနိတအ်လေဝ် ဂျိုင်။ ခက်ခဲကွေံကွေံ။ အဲမွဲခေဝ် ဟွံသေင်ပုဟ်။ မှိုဟ်ပွဲကွာန်ဂို ဗွဲမဂ္ဂိုင်လေဝ် ဒးဆိုဂဗမင် ဗိုဏအ်ဖအိုတ်ရ။ မှိုဟ် နွံပွဲသို သိုဖအိုတ် တိတ်ကောန်ကမောန်မှ ဝှံစပုင်။ လျှဟ် ပွဲအဲဂ် လှဲလုပ်ဟွံမွဲပုဟ်။ ဒးမင်မင် စိုက်ကို ဂိတုနဝ်ဝေမ်ဗာဏီ။ စိုပ်အခိုင်ဂ်တေု ဝှံဗာဏီ ကိုဝှံကလေင်အာချင် ကြိုက်မာန် ညိ။ ဒးရာဒါမင်ရ။”

(သွာကမောန်ဆဲးပြိုင်၊ အာယုကံ ၃၈ သွာ၊ ရးဒေသဇ္ဇောမ်မကွေ)

၁၇။ သဇိုင်မပခိုင်ကို ပရေင်တိုလ္လီ တအ် ဂ် ဒှ်အဓိက သွက်ဝှံပသေင်ကေု ပရေင် ကြေပ်ဂြတ်ရ။ စိုန်ဂ်လေဝ် သွက် ညးလျှ တအ်ဟေင် ဒှ်ဟွံထေက်ရ။

စိုက်ကိုဏအ် ကမောန်အလို အသီ မကောန်မင်တအ်ဂ် မှိုကျင်မင်ကို ပရေင်ပါ်ပါ်ရ။ - ကောန်အာ မပ္ပံကို ပုမ ချူဓဇက်အစီအဇန်၊ ပုမကိုအထက်အ ပင် သွက်ဝှံကောန် ဝါဗုဂတာပ်ခေတ်၊ သွက်ဝှံသိုင်ကုအ် ပရေင်ဝီဗျတ် တုတမ် ဓနတအ်တဲ သွက်ဝှံပါလုပ် ပွဲအစီအဇန်

ကမောန်ဏအ်ဂ် ဝေင်ပါ်စွဲလဝ် ညးဟွံမွဲ ကိုတမ်ကမောန် ဗွဲမဂ္ဂိုင်ဂင်ရ။ လတူ တိဝါဗုဂ် သွက်ဝှံကောန်အာ ကမောန် ဂတာပ်ခေတ် ဂးတဲ စကာဩန်ဘဏ္ဍာ ကောန်ညးချင်ကွာန်တအ် ဗွဲမဂ္ဂိုင်ဂင်တဲ ပအဓိက ကောန်ကိုဒွိုင် မပ္ပံကို ပုမ ကောန်ကျိန်မြိုင်ဇ္ဇောင်ဇ္ဇောင်၊ ပုမဂေု ပတိတ်ဩန်တအ်ဟေင်တဲ သွာဗု လျှဟ် မွဲကေမ်မွဲဇျာပ် ကေု သွာဗိုက်ဂမိုင်၊ ကာန်ထရ်တာဂမိုင်၊ ညးမဂေုစဩန် အိက်ဂမိုင်ဟေင် ဝှံဒုင်စဂုန်ဖိုခဲ အိုတ် ရ။

“နူသွာံ ၁၉၉၀ တေုရ ဂယိုင်ကျင်လမ္ပို နကိုကမောန်ဝါဗု။ အခိုင်တေုတေု နူကို အလိုအသီပာန် ထံက်ပင်ကို ဩန်ဂေု၊ ဝါဗါတ်ကို ဩမ် နကိုသွာတ် လိင်တိ ကိုစိုပ်လှ်စသတ်ပွတ်ဇေဝ် (သီးစား) တဲ တိဇကု ဩမ်ဂလိုင်လီ တိတ်တိတ်၊ ဒးကလေင်ပျပ်ကို ဒေင်ရာန်ဩမ် အလို အသီ မွဲဇကု (၁၂) န၊ နကိုဂျဟ် အလိုအသီရ။ တိပိုဂ် ကြပ်ဒွိုင်ကိုစီတဲ သုဒ္ဓါဗြလုပ်၊ တိုဩမ်ကသိုရဂွံ၊ ဣင် တေု သုဒ္ဓါဗြတ်တဲ တိုဟွံဂွံပုဟ်။ သွာံသု ဇ္ဇောင်လေဝ် ဩမ်ကသိုတအ် လိုလ်အာ အိုတ်ပုန်။ တိုမင်ဩမ် ကောန်မင်ဗု ကိုလှဲဂေုလဝ် နူအလိုအသီတဲ မွဲသွာံကို

မဲ့သွာံ ကလေင်လေဲ အိက်တြိန်လေဝ်
ဟံ့မာန်ရ။ တဲ့တော် အခိုင်တိုဪြောံဟံ့ဝံ့ဂံ
ကောန်မံင်ကမောန်တူဟ်တူဟ်ကိုလေဝ်
ပရေင်စသုင်မံင်စံင်ဂံ ဗိုလီလေဝ် ခေံဟံ့
ပြေပြိုင်ကျင်ပုဟ်။ ပွဲသွာံ ၁၉၉၉ ဂံ ဝံ့က
လေင်လေဲခတ် တြိုကျီဗြညးခါ ဒုင်ပံင်
စးကေုတဲ လုပ်အာချင်သေံ၊ ချင်ကမ္မရီ
(ဒွါကောန်ဂကုမန်ဂိုင်အိုတ်) ရ။ ညးစ
အကြာ (ပွဲစား) လျီတအံင် ဂုဟ်လိင်
ကမောန် နူမိဟ်ညးတအံင် ကော်နင်ဂံ
ပိုင်မဲ့သွာံဒံဒံ၊ ပိုင်စါသွာံဒံဒံ ညးတအံင်
ပတိတ်ကေတ် ပွဲသေဋ္ဌိတဲ သွံစလဝ်
လေဝ် နွံရ။ ပိုတြိုကျီဗြညးခါဂံ စလုပ်က
မောန် ပွဲကုအံသဏေဝ်ကေဝ် သေဋ္ဌိသေံ
မဲ့တဲတော် ဝံ ၃၀ စါတ်။ ကောန် ပွဲကုအံ
သဏေဝ် ဝံစိုတ် ၂ သွာံတဲ ခတ်မိဟ်
စအကြာ ပတိတ်ကေတ်လဝ်ဂံ လေဲပြေ
အာ။ ဆဂး မူလေဝ် ဟံ့ဝံ့ပကောံ ပကေဝ်
စပုဟ်။ ခတ် ပွဲကွာန်ဂံ ကလေင်လေဲ
ဟံ့မာန်တဲ အိက်ခေံရ တိုန်မံင်။”

(သွာကမောန်ဆဲပြိုင် ညးဗြ၊ အာယုက်
၅၇ သွာံ၊ တျီရးချင်မန်)

၁၈။ ဗွပ်ဖျာဂံ သွက်ဝံ့ပသောင်ကေု
အခက်အခဲ ဒိုအဓိကကိုလေဝ် ယဝ်ရ
ပရေင်ရေက်ကးဇြောတ်ဆီ နွံတော် ပရေံ
ဂိုင်ကွင်ရ။

သွက်ဝံ့ပပုစုတ် ပွဲစက်ယန်ဇုက်
ဂရေတ် ဂုဟ်မးအပေတ်ဗိုက် ကုသွာဗု
နကိုအစီအဇန် ဗိုပြင်နာနာဂံ နူအလီ
အသီကေု ကဏ္ဍပုဂ္ဂလိကတအံင် ကိုမံင်
ဒြဟတ်တဲ ပရေင်ပတိတ်ပရဲလေဝ် က
တိုဒိုကျင်မာန်ရ။ သွာဗု မဒိုက်ဝါတ်တအံင်
ဂံ ပရေင်ဗူးစး မဖျေသျှတ်သွာတ်မာန်
လတူသောတ် မစကာတိသျှင်ကေု မပ
တိတ်အပေတ်တအံင် ဆောံလေင်အာ
မာန်တဲ ဗိုက်အာ ပွဲအိက်ခတ်မာန်ရ။ နူ
ဂံမဲ့အဆံင် လက္ကရ်အိုတ် ညးမစအိက်လှဲ
ဂေံပတိတ်ကိုဩန် ကေု သွာဗိုက်
တအံင် သီကေတ်ဏာ တိဗုညးတအံင်
မာန်ရ။

“ပွဲကွာန်ဂံ တိပို နွံမံင်။ စိုပ်အခိုင်
ကသိုတော် ပိုတိုတံင် ဝံ့လှဲဂိုင် နူတိုတံ
တူဟ်တူဟ်တအံင်ရ။ လတူဒိုတော် ခေံပြေ
ပြိုင်ဂိုင်ညီ။ ပရေင်အာကျင်ဂံတော် ခေံ
ဝါတ်ဂါတ်ညီ။ ဇွာပ်ဇွာပ်သွာံ ဗုသျှိုင်
တအံင် ကျင်ပလီပလတ် ကုအံင်တိုင်။ အခိုင်
ဂံတော် မွနွံပွဲအဲဂံ ဆောံလေင်အာ သိုဖ

အိုတ်။ ခတ်လေဝ် တင်အာ တွာဂလိုင်။
ဝံတိုတူဟ်တူဟ်ပုန်လေဝ် တိုဟုံလေဝ်
ပုဟ်။ လွဲတမ်ကမောန်လေဝ် ဟုံမွဲပုဟ်။
ပွဲသွာံ ၂၀၀၉ ဂ်တေ့ လိင်တိညးတူဟ်တုဲ
တိုလသိုန်။ မိုဟ်ရာန် ဟုံမွဲတုဲ ဆောံအာ
သိုဖအိုတ်။ ဝံတိုတို့ (ထောပတ်) ပုန်
လေဝ် တိဇကု ဟုံသွဲပုဟ်။ သွက်သို
ဌာန်ပိုဂ် ဗိုလီလေဝ် ဩန်ဟုံရုပ်ဂပ်ပုဟ်။
ဟိုတ်ဂ်ရ ဒးတိတ်ကျင် ချင်သေံ။ နွံမံင်
အဏအ် စိုတ် ၂ သွာံရ။ ကွဲယဲကပ်
ဟုံခိုဏ်ဂ် ပြေပြိုင်မံင်ဖအိုတ်ရ။ လျှဟ်
တေ့ ရာန်ဖျာလေဝ် ဒးစုတ်ဂရောပ်
မုဟ်ပါင်ရ။ ဇီကပိုက်အာ သိုဩန်လုပ်ရ။
ဆောံလေင် ညောတ်ညောတ် ဟိုတေ့
ဒးရာန် ဂရောပ်မုဟ်ပါင်တအ်၊ ဆောံ
လေင်ဇောံဇောံ ဟိုတေ့ ကမောန်ကွေတ်
ဟုံမွဲ။ ဆဂး ဟုံကလေင်စ ချင်ပိုပုဟ်။
ဆက်မံင်ဒိုင် ပွဲချင်သေံဖိုဟ်ရ။”

(သွာကမောန်ဆဲးပြိုင် ညးဗြပအိုဝ်၊ အာ
ယုက် ၃၄ သွာံ၊ တွဲရးချင်သေံ)

၁၉။ ဝံပသောင် ပရေင်ကြေပ်ဂြတ် ကဏ္ဍ
ပရေင်တိုလီဂ် ပြိုက်ဇောံမံင် ဗွဲမလောန်
ရ။ စိုန်ဂ်လေဝ် နပ္ပမကောန်ပ သာံဏအ်ဝံ
သွက်ဝံပသောင်ကေ့ အခက်အခဲ သွာက
မောန်တအ် မဆီဂဗမံင်ဂ် ဟုံရမ်ဂပ်ဏီ
ရ။

သွက်ဝံပသောင်ကေ့ အခက်အခဲ
ပြသွာ သွာကမောန်ဆဲးပြိုင်တအ် မဆီဂဗ
မံင်လျှဟ် ချိုက်ချိုက်ပေင်ပေင်ဂ် ဂပ်ဝံနွံ
ပြိုက်ကို ပရေင်ရေင်တျိုင် မအုပ်လေို လ
တူကောန်ညးချင်ကွာန်တအ် သိုဖအိုတ်
ရ။ သွက်ဂ်မွဲ မပ္ပံကို တိဍုင်၊ ဩဟတ်
ကမောန်၊ တမ်ကမောန်ကေ့ နဲကဲပညာ
တအ် မွဲကေ့ခဲ ဗိုလီသေံဆက်စပ်မံင်ရော၊
အစီအဇန် မကောန်ဒိုင်လျှဟ်ဏအ် ဟုံ
သေင်မွဲ သွက်ဝံကောန် အဓာန်ဂတ
တအ်ဂ် ဗိုလီသေံပလီမံင် ဟုံသေင်မွဲ
ဂလိုင်လီ သေံပခိုဟ်ပတိုန် ပရေင်ဂျိုင်တ
ဘဝ ကေ့ပံ ပရေင်ဂယိုင်လမျို သွာက

.....

**သွက်ဝံပသောင်ကေ့ အခက်အခဲ ပြသွာ သွာကမောန်ဆဲးပြိုင်တအ်
မဆီဂဗ မံင်လျှဟ် ချိုက်ချိုက်ပေင်ပေင်ဂ် ဂပ်ဝံနွံ ပြိုက်ကို ပရေင်ရေင်
တျိုင် မအုပ်လေို လ တူကောန်ညးချင်ကွာန်တအ် သိုဖအိုတ် ရ။**

.....

မော့နံ ကောန်ညးဒေသရးတအံရောဂ် အလံဂကောံမွဲဟ်မွဲ သရောပ်သိုက်ဂံင်ရံင် ချိုတ်ချိုတ်ပျိုတ်ပျိုတ်တဲ ဒးဒင်သဇိုင် လ တူဂ်ရ။

၂၀။ ပုမသုဟောဝ်စိုပ် ကောံ အခေါင်ဖန် ဇန် ကောပ်ကဲတဲတဲသ် မဒင်သဇိုင်ကို အစာံ ဗွတ်ဒီမဝ်ကရေဇြိုက် နှိတမ်လဂါမ် ဇိုင် ပိုက်မဇောံရ။

ပရေင်ရေင်တူင် ကေင်ကာ ကောန်ညးဗျိုင်ကွာန်ဂ် ဒးပွဲဒေံ နကို အခေါင်ဖန်ဇန် ကောပ်ကဲတဲတဲမာန် မချိုက်ပေင်ကိုအမိပွဲ။ မွဲကိုဒြဟတ် မမ လိုမာန်တဲ မဒင်သဇိုင်ကို အစာံဗွတ်ဒီမဝ် ကရေဇြိုက် သွက်အလံဂကောံမွဲဟ်မွဲရ။ စိုန် ရဲမွဲကို တိဗျိုင်ကိုလေဝ် သွက်သွာ ကမော့နံ မဒးဒင်ဘပလမံင် အသွပ် ပရေင်ဗျိုင်နာနာတအံဂ် ပုမသဗ္ဗိကို ပရေင်ဗျိုင်ဟောဝ်တဲသ် စိုပ်ကို၊ သအာင် နှိုက်ပုန် သွက်ညးဟွံမွဲကို တိဗျိုင်၊ ညးမွဲကို တိဗျိုင်မအောန်လောန်တအံဂ် ကလေင် ပါပရအံကိုတိဗျိုင် (Redistribution) ကို၊ ပုမကလေင် အပ်ပြာပ်ကိုတိဗျိုင် (Restitution) တွဲဝါရပရေင် မွဲဟ်တမ် မူလ မပါလုပ် သိုက်တဲသွာဒဒိုက်ကို

နမပွဲကိုအစီအဇန်တအံဂ် ပွဲအဆင် မဒး ရေင်တူင်အာရ။ စိုန်ဂ်လေဝ် ပရေင်ရေင် တူင် ကေင်ကာကောန်ညးဗျိုင်ကွာန် မပ သဇိုင်ကိုတိဂ် နှိလဂါမ်ဇိုင်ပထမ ဟေင် ရ။ မူဟိုတ်မွဲး သွက်ဂွံဒက်ပွန် ဂကောံ မွဲဟ် ဒီမဝ်ကရေဇြိုက် မွဲကိုဗွဲဇေဝ်ဗျိုင်၊ မ တန်တဲဗိုန်ဇုအံ အဓာန်ဇေဝ်ဂ် မဒးရေင် တူင် ဂျိုင်လတူနူဏအံဏီရ။

၂၁. သွာတ်မကတီုဗဒ်ကူင် သွာက မော့နံဆဲးပြိုင် မွဲလွိုဟ် စိုတ် ၅ ပြကော တိကိုတဲဂ် ဆက်ကတီုဗဒ်မံင် ညးတအံ ဖိုဟ်ရ။

အသွပ်ပရေင်ခက်ခဲကြေပ်ဂြတ် ဏအံဂ် စက်ယန်မကတီုဗဒ်ကို ပုဟွံမွဲ ကိုတိဗျိုင်၊ ပုမဝါတဲဒိုက်တအံ ဆက် ဂေတ်မံင်ဖိုဟ်ရ။ သွာဗုတအံဂ် ပုမသွံ ပတိတ်၊ ပုမလိင်စ တိဗျိုင်ဇေု မပိုင်ပြီ လဝ်တဲ ကိုပဓာန်စအာပေင်ပေင် လတူ ဩန်လုပ် နူကမော့နံ လိင်တဲ၊ လိင်ဂိတု တဲ ဒြဟတ်ခရိုဟ် စက်ယန်မဗျိုင်ဒိုင် ပွဲဇေတ်သွး ဟွံသေင်ဏီ စက်ယန်တူဟ် တူဟ်တအံလေဝ် ပါလုပ်မံင်ရ။ ပုမသမဲ ပတိတ်အိုုပွာန် မကြးလဝ်သဲသဲလးလး လျိုင်ကာလ မကတီုဗဒ်မံင် သွာဒဒိုက်

ဗွဲမဂျိုင်ဂွင်ဂို နူသွံကာလကွာကွာတေံ
စိုက်အခိုင်လျှဟ် ဆက်နွံမံင်ဖိုဟ်ရ။ သ
အာင်နူဂ်ပုန် ဒပ်ပွန်ကောံ အလိုအသီ
တအံင်ဂို ဒုင်ယျ ကိုန်စီဇန် ပရေင်ဂိုကျီ
ချင်၊ ပရေင်ဖောအံင်ဗြေပ်၊ ဒတဲမြမောပ်
ကောန်ညးချင်ကွာန် ကောံ ပရေင်ထိုင်
ဒပ်ပွီပျုတ်ဟိုတ်နူမသီကေတ်မံင် တိဍုင်
ဂိုရ ကောန်ညးချင်ကွာန်တအံင်ဂို ဒးဒုင်
ဗက်ဗဒပ်တိတ်မံင် နူတိဍုင်ညးတအံင် မ
ပိုင်ပြီကွင်လဝ်ရ။ သအာင်နူဂ်ပုန် ပြိုပ်
ဒို သယံဇာတသဘာဝ မွဲပွဲပွီပျုတ်ညး
တအံင် မဍုဟောပ်စိုပ်ဂိုလေဝ် မပ္ပံ ပွမဒွါ
တာ၊ ပွမသကုတ်ပိုင်ခြာကောံ နကိုသ္မောပ်
လေဝ် ဒးဆိုဂဗမံင်ဖိုဟ်ရ။

“အဲ မံင်ဒိုင် ပွဲဗဒိပ်သွာဒဒိုက်ရ။ ပွဲဗဒိပ်ဂို
ဝါဗုဇကုပိုင်ပြီ ဟွံမွဲပုဟ်။ ညးလှီလေဝ်
ဟွံမွဲပုဟ်။ ဆဂး သိုက်ခိန်အဲဂို ပွဲကွာန်
တေံ ဝါဗု နွံမံင်ဏောင်။ ပိုတအံင် တို
ဗြောံ၊ ဗြောံဂန်။ အပွဲကုအံင်ဇကုဂို
ဝီစာင်၊ ဝီကိုက်။ ဆဂး ဒပ်ပွန်ကို
ဂကောံရပ်လွဟ် ကောန်ချင်အရင်တအံင်
ဒ်ပေါဗတိုက်တေံ ပိုတအံင် ဒးဂြိပ်ဒဲတဲ
လျှဟ် ဒးမံင်ကွင် ပွဲဗဒိပ်သွာဒဒိုက်ရ။
ဂွံကလေင်စ ကွာန်ပိုတဲ ဂွံကလေင်
ကောန်စ ကမောန်ပုန်ဂို အခိုင်မွဲကို
ပရေင်ဂိုကျီ။ အခိုင်စိုဟ်လလံမှ ဒ်မာန်။

ဆဂး ဆလအံင်ဒ်ကွင် ဗိုဂိုရောဂို ဟွံချိုတ်
ပျိုတ်ပုဟ်။ အဲတိုန်ကွင်ဘာ ပွဲကပ်လိက်
ပရေင်ပညာ ဋ္ဌာယုဝ်ရ။ ဟိုတ်နူဂိုရ
ဒ်ကွင်ခတ်။ ပွဲဗဒိပ်ဗဒိပ်ဏအံင်ဂို ကမောန်
နွံမံင်တို့ ဟွံသေင်ပုဟ်။ ဟိုတ်ဂိုရ အာ
လပါချင်ကြိုက်တဲ ဂွံလဲခတ်မာန်ဂို ဒး
ကောန်ကမောန်။ ကွာယဲကပ် ဟွံဒ်ဏိုက်
ကောန်ကမောန် ပွဲချင်ကြိုက် ပြေပ်ပြိုင်
ပိက်။ လျှဟ် ဒ်ကွင်ယဲတဲ လှဲလုပ်လေဝ်
အောန်စော်ကွင်။ ဟိုတ်ဂိုရ ပွဲဂိုတုမေ
သွံ ၂၀၂၀ ဂို အဲဖျေံထေံသ္မုတ်သ္မုတ်
သွက်ဂွံကလေင်စသိုရ။ ပွဲဗဒိပ်တေံ ရင်
ကိုပရေင်ပညာအဲတဲ ညးတအံင် ကိုကျင်
တာလျိုင်အောမွောံ။ ဆဂး လှဲလုပ်ဏအံင်
ဂို သွက်သိုဋ္ဌာန်အဲ ဟွံရံဂပ်ဏီ ပုဟ်။”

(သွာကမောန်ဆဲပြိုင် ညးဗြကချေင်၊ ၂၅
သွံ၊ တို့ရးချင်သေံ)

ရံင်ကိုပရေင်ပညာအဲတဲ
ညးတအံင် ကိုကျင်တာလျိုင်
အောမွောံ။ ဆဂး လှဲလုပ်
အဏအံင်ဂို သွက်သိုဋ္ဌာန်အဲ
ဟွံရံဂပ်ဏီ ပုဟ်။”

၂၂။ စက်ယန် မပလိုကေ့သဇိုင် ကောန်
ညးချင်ကွာန်တအ်ဂှ် ဟံလုပ်သ္မောဝ် မွဲ
သ် စိုန်ရကောန်ပဏာကိုလေဝ် ဗွဲမ
ဂျိုင်ဂှ် စကာသ္မောဝ် ညံင်ရသ္မောဝ်ဖန်
ဇန်ကောပ်ကဲ တိစမူးကော့ တိအရိုင်
(VFV) သ္မော့ ၂၀၁၂ တု ကောန်ပမံင် နကို
ဂိုင်ချာန်သ္မောဝ်ရ။

နကိုသ္မောဝ် VFV ဂှ် ဆက်ဗ
ပေင်ကိုဒိုင်ကေင် ကုစက်မ္ဗိုဟ် မပတိတ်
ကိုဒိုင် ဒြဟတ်ကမောန် မကော်စ
အပေါတ်မ္ဗိုက် မကလိဝံင်ဂှ်တန်တန်ရ။
သ္မောဝ် VFV ဏအ် မွဲခပ်ဂှ် ကတီုဗဒ်ကို
ပရေင်သီကေတ်တိချ် မွဲပွဲကွာန် ဟံ
မာန်ကိုလေဝ် ချီဂှ် ဒ်မံင်အဓိကမွဲရ။
ပွဲတမ်သ္မော့ ၂၀၁၃ ဂှ် ဗွတ်ဗွတ်တိ မွဲစိုတ်
၂ ပြကောတ်ကိုတ် ဟာတ်တာ (မပ္တံကို
တိဗု၊ ဒေသချ်မင် (တိလ္လိ၊ တိဂြိုပ်ဆု)
ကိုအခေါင်စကာ ဗိုပြင်နာနာရ။

ကောတ်သ္မော့ ၂၀၁၃ ဂှ် စရင်
လုပ်သ္မောဝ်ဗိုဂှ် ဟံမွဲရ။ ဒ်မာန်မွဲဂှ် ပရေင်
ပြိုင်သ္မော့ ဟံမွဲဇ္ဇော်ဇ္ဇော်ရ။ မူဟိုတ် မူး

ဆက်စပ်ကို မပ္တံပွမကလေင်အပ်ပြာပ်
ကို၊ ပွမကလေင်ပါပရအ်ကို တိချ် မသီ
ကေတ်လပ်တု ပရေင်တောတက်တေင်
တေင်တွဟ်တွဟ် နွံမံင်ရေင်ဂှ် ဟိုတ်နူ
ဟံဝံင်တိကေတ် မဒ်ရ။

တင်မဗမံက်ထွေးကျင်လပ်လျဟ်
ဂှ် ဟံဆေင်စပ်ကို တိချ် ဒပ်ပွာန်တအ်
မသီကေတ်လပ် နူကာလအတိက်တေံ
ရ။ ပွဲသ္မော့ ၂၀၁၂ - ၂၀၁၃ ကမ္မတီဗဟို
မကလေင်စိုစိုတ် တိချ် မဒးဒင်သီ
ကေတ်လပ်ဂှ် စိုစိုတ်ကျင်လပ် စပ်ကိုတိ
ဒးဒင်သီလပ် ဓါကိုတ်ဘ်ဇြက ပွဲဒေသ
ကွာန်ရးဂမိုင်ရ။ လေင်ဒဒ်မစိုစိုတ်ဏအ်
ဗိုလီုကောန်မံင်ကမောန်ဂှ် ဟံသောင်ရ။
မူဟိုတ်မူး ဟိုတ်နူလလောင်ပတိတ်လပ်
ကလေင်အပ်ပြာပ်ကို ကောန်ကွာန်တအ်
၁၈၀၀၀ ဇြကဟေင်ရေင် မဒ်ရ။ သ
အာင်နူဂှ်ပုန် ပွဲဒေသကောန် ချင်အ
ရင်တအ်ဂှ် ဂကောံရပ်လွဟ်တအ် သီစး
ကေတ်မံင် တိချ်လေဝ် နွံတမ်တု ပြိုင်
သ္မော့ထေံ ဒဒ်ကုအ်တီုလီုဇ္ဇော် ဥပမာ -
ကုအ်မရ။ အလီုအသီဂှ် စပ်ကိုသီမံင်

1. Government of the Republic of Myanmar, MOALI. 2016. Working Paper 10: Land Tenure and Administration: Formulation and Operationalization of National Action Plan for Poverty Alleviation and Rural Development through Agriculture (NAPA). Rome, Italy: FAO.

တိဉ်ဏအိတ်တဲ ပွမဒါတာကို၊ ပွမကို ကလေင်ကိုကို ဟံ့ကောန်ကျင်ရ။ ချိတ် ပျိုတ်မွဲဂ် သျှတ်သွတ်အလိုအသီ မ ကောန်ပမံင် ပတိုန်စရင်တိလုပ်သွောင် နကိုသွောင် VFV ဏအိတ် နှိအာ ညံင်ရ ပျပ်ထေံအဝေါင်လုပ်သွောင် ကုပရေင် သီဗ္ဗောင်ကေတ်လဝ်တိဉ် ဗွဲမဂျိုင်ဂုင် ပွဲကာလအတိတ်ကို ပစ္စုပ္ပန်လျှဟ်ဏအိတ် ကိုရ။

၂၃။ ပသမ္ဘိ ချိတ်တိတ်ပျိုတ်တိတ်ကို အခက် အခဲသွာကမောန် ဆဲးပြိုင်တဲ မိက်ဂွံ ပသောင်ကို နဲဒီမဝ်ကရေၣ်ဇြိုဏ်းဇြိုဏ်း ပရေင်ရေင်တျိုင် ကေင်ကာ ကောန်ညး ချိုင်ကွာန် မကောန်ပထေက်မွဲဂ်တုန် လွဲဏအိတ် ညံင်ဂွံပလိုက်ကို သွောင်ဖန်ဇန် ကောပ်ကဲ တိစမုး၊ တိအရိုင် မဒ်ရ။

အလိုအသီဂ် ဒုင်သဇိုင်ကို အ တိုင်မမမံက်ထွေးလတူတေံ မပ္ပံကို ပွမပ သမ္ဘိ (Recognition) အခေါင်ကလိ ဝံ ပိုင်ပြီ စပ်ကိုတိဉ်၊ ပွမကလေင်ပျိုင် ပရအိတ်တိဉ် (Redistribution)၊ ပွမ ကလေင်အပ်ပြာပ်ကိုတိဉ် (Restitution) တအိတ်တဲ မဒးဖျေံ မူဝါဒတိဉ် မစေံကိုအစာဗွတ်ဒီမဝ်ကရေၣ်ဇြိုရ။

သအာင်နူဂ်ပုန် မဒးဗွပ်စွောန်ပျးကို သွောင်တိဉ် မပါလုပ် သိုတင်သျှတ် သွတ်စွတ်သမ္ဘိလဝ် ပရေင်ပိုင်ပြီတိဉ် အောန်အိုတ်ကို ဂျိုင်အိုတ် တုပ်မွဲစွဲမွဲဂုး မဝ်ရ။ နကိုသွောင်တိဉ်ဝံ ကမောန်ပ ရေင်ပိုန်ဒြပ်မွဲကောံ မှီဟ်ပူဂီုမွဲဂ် စိုတ် ဂလိုင်လို ပိုင်ပြီတိဉ်မာန်ရော သျှတ် သွတ်ကိုတဲ ကုညးမမိက်ကောန် ပရေင် ဂယိုင်လမျိုု လတူတိဉ်ဂ်လေဝ် ဒးပကို သမ္ဘိ အခေါင်အရာအခေါင်မဉ္ဇု ဟောဝ် စိုပ်တိ၊ ဉ်၊ သယံဇာတသဘာဝဂြိုပ်ဆု တအိတ်ရ။

“ဒှိယဲကပ်တဲ အဲဇူထေံကမောန် ပွဲချိုင် သေံတဲ၊ ကလေင်စံကျိုင် ကွာန်ဒေသဒ ကုတ်လတူ (အညာ) ရ။ အဲဂ် ကျိုင်နူ ကျိုင်သို မဒိုက်ဝါတ် နူဒေသချိုင်ဗွာ ဒကုတ်လဒေါင်ရ။ အခိုင်အဲသွတ်တိ တေံ ကာမ္မဏီဇှော်ဇှော်မွဲ မကောံသ မံင်ကို ဒပ်ပွာန်ဂ် သီကေတ်ဏာ တိဉ်ဗွဲ မဂျိုင် ပါအာသိုတိဉ်မိမပိုရ။ အဲသမ္ဘိဒး မံင် စိုက်အိတ်လျှဟ်ရ။ ကောန်ကွာန် တအိတ်ကို မှီဟ်နူကာမ္မဏီတအိတ် အရေဝ် ဂျိုင်ညးသကအိတ်တဲ ဒှိရသံင်။ ကာမ္မဏီဂ် အစီအဇန် နွံမံင်သွက်ဂွံကောန် ကိုန်စီ ဇန် လတူတိဂ်ကိုလေဝ် ဟံ့အံင်ဇူး ကျိုင် ပုဟ်။ တိသီကေတ်လဝ်တအိတ် ထေံ

လပ်အတိုင်ကို။ ကောန်ကွန်တင် လေဝ်
ကလောင်ကေတ်ဒါ လတူတိုက်ပုန်။ က
လောင်ကောန်ဗု။ မိမပိုလေဝ် ညးတအ်
ကလောင်ကေတ် တိညးတအ်ပိုင်လပ်
စိုတ် ၁၀ ၉က။ ဒပ်ပုန်ကို မူဒေဝ်တအ်
ဟွံဂွံပြုသ္မာပုဟ်။ ဆဂး မှိုဟ်နူကာမ္မဏီ
ဖျေံကိုလပ်တအ်ကို ဒေဝ်တအ် ဂွံပြုသ္မာ။
ဒုံဒုံတေံ တိတိုလွီဟိုက် စိုတ်လီလေဝ်
လှဲလုပ်ကွေံကွေံ ဟွံသေင်ပုဟ်။ အဲဂ်
ကောန်ကမောန် ပွဲပွဲပွဲကွန်။ ကုသို
ခိုဟ်တေံ မွဲတဲ ဝံစိုတ် ၄၀၀၀ ဒကေဝ်။
ဆဂး ကမောန် ကရပ်ကွန်ကို အောန်
ကွေံကွေံ။”

(သ္မာကမောန်ဆဲးပြိုင်၊ အာယုက် ၂၅
သ္မာ၊ ရးဒေသဇ္ဇောံမကွေံ)

၂၄။ မူလေဝ် ဟွံကောန်ဗု အရာအိုတ်
သိုက် ကလောင်ဒ်အာ ဗိုအခိုင်ကွာဟွံဒ်
ယဲကပ်ဏီပုန်ရောင်။

ဗိုပြိုင်ဒက်ပွန်ဂကောံမှိုဟ် ကောံ
ဗိုပြိုင်မူသ္မာဝ် မကတီုဗဒ်ဒိုင်၊ မ ဆက်ပျပ်
မံင်လမျီု အကောံအရာသ္မာက မောန်ဆဲး
ပြိုင်ဂမိုင် မဒးဆိုဂဗလျဟ်တအ်ကို ယဝ်ရ
ပြိုင်သ္မာထောံဇ္ဇောံဇ္ဇောံ ဟွံမာန်ဗု ပွဲကာ

လမလောန်စက်အာ ယဲကပ်ဏီလေဝ်
အကောံအရာတြိတအ်ကို ဆက်တန်တ
ကတီုဒ်အာမံင် သွက်သ္မာကမောန်ဆဲးပြိုင်
တအ်၊ ဂကောံကွိန် သိုဋ္ဌာန်ညးတအ်
ကောံ ကောန်ညးချိုင်ကွန်တအ်ပုန်ရ။
ဒးဟိုမ္ဗဲနပုန်ဗု အကောံအရာဓမ္မတာ မတံ
ဂး တွံဟွံသေင်ကိုတွံ ရ်သတ်ဝံလေဝ်
ကောံခမမာန်ရ။

“အခိုင်ယဲကပ်ဒ် ပွဲဂိတုအေဗရ် သ္မာ
၂၀၂၀၊ တြိတုသိုမ္ဗဲဇ္ဇောံပို ဒ်မံင်ယဲကေန်
သာဆီ အဆင်လက္ကရ်အိုတ်ဏောံ ဝံ
မိုင်ကေတ်ရ။ ဟိုတ်ကိုရ အခက်အခဲ
စိုတ်လီနွံနွံ ပိုထပက်လှဲကို ဂုက် (သ္မာဟ်
ကင်) ဗွဲမဂိုင်တဲ ကလောင် စံကွိုင်
ကွန်အိုတ်ရ။ ပွဲကွန်ကို မူလေဝ် သက်ဝံ
ကောန် ဟွံမွဲပုဟ်။ သွက်ပိုက် လှဲလုပ်
ဟွံမွဲတေံ မံင်ဟွံဝံပုဟ်။ ဟိုတ်ကိုရ နှုင်
ဒုန်ဟွံလုပ်သ္မာဝ်ကိုရ ကလောင်အာချိုင်
သေံပုန်ဏောံ ပိုဖျေံသ္မာတ်သ္မာတ်။ ညး
မွဲတေံ ဒးကို ၁၀ ကိုတ်ဒကေဝ်။ မွဲဒ်မြိပ်
တရ်ပိုက် လပါ်အလီအသီကို လပါ်ဒပ်
ပုန်ရပ်လွဟ် ကောန်ချိုင်အရင်တအ်ကို
ဒါတာကွိုင်ရ။ ဟိုတ်ကိုရ ဒးမံင်ထောံ ပွဲ
ကွန်မွဲ လအ်အာ စိုတ် ၃ ဗွံ။ တဲပုန်
ဒးတတ်ကောံ ဂြိုပ်မွဲတဲ စိုပ်အာကူဟ်
ဒ်မွဲရ။ အေပွဲကွန်ကရေင် မှိုလတူကူဟ်

ဒီဂ် အဲဒါ ၃ ဖွဲ့ပုဒ်။ နှုတ်တဲ ဝှံက
လောင်စိုပ်လပီတိသေ။ တရဲပိုဂ် ဂလီ
ဝါတ်ဂါတ်ခက်ခဲမင်ကိုလောင် သွက်ပိုဂ်
ကမောန် ဆဲပြင်ဏအံရ ဂပ်ဝဲထောက်
ကြိုက်ကိုပိုဏောင် ညာတ်ကော်ရ။”

(သွာကမောန်ဆဲပြင် ညးဗြ၊ အာယုက်
၄၄ သွာ၊ တွါရူးချင်မန်)

.....

“ကာလယဲကပ် ဟွံကတီဒ်ဏီ
တေ အရာအိုတ်သို ပြေပြင်
မင်ရောင် ဟိုတ်နုဒင်သဇိုင်
ပတော်ဂိုင် ကေတ်လဝ် သာ်ဂ်ရ
ဂိုင်တရ် မဒးဆက်အာဂတ
ဂ်လောင် ပွဲနတဲ ယဝ်ရဒ်မင်
လဂါမ်ဇိုင်လပီ ဆုတ်မွဲး”

.....

၂၅။ စိုပြင်ဒက်ပွန် ဂကောံမိုဟ် ကောံ
မွိုင်မူသွာဝ် အပွဲချင်ဗွာဟောင် ပြင်သွာ
ထောံသိုက် ကမောန်ဆဲပြင် အလုံကဏ္ဍ
မွဲကိုဒ်၊ မွဲဒကုတ်မွဲဒက်ကိုဒ် ပြင်သွာအာ
အလိုလိုမာန် ဟွံသေင်ရ။

ပရောင်ဒဒ် သွာကမောန်ဆဲပြင်
စိုက်ကဝက်ဂ် ဆက်စပ်မင်ကို အလိုအ
သီ၊ ကောန်ညးချင်ကွာန် ချင်မွဲလပီ
တေတဲ ညးတအံလောင် ဗမက်မင်ရုပ်ရ
ကိုဏောင်ဂ် ဝှံသမ္မိကျင်လဝ်ရ။ ဟိုတ်
ဂ်ရ ပွဲဒါတေဂ်လောင် ထောက်ကိုဒးပြင်
သွာကိုရ။ လက္ကရ်အိုတ် သမာန် မဒးပ
သောင်ကေံ ပရောင်ကိစ္စ စပ်ကိုကမောန်
ဆဲပြင်ဂ်တုန် ဒ်မင်ပရောင်ကိစ္စချင် နာနာ
ကိုရ။ ဟိုတ်ဂ်ရ နုချင်နာနာတအံ ပံင်
ကောံပါလုပ်တဲ ကောန်ညးချင်ကွာန် မှု
ဒိုင်လပီပယျို ဇီဒိုဟ်တအံလောင်ထောက်
ကို ဒးဗိုင်ချီဒရောင် ကောန်အာကိုရ။

၂၆။ ပွမဆက်တရ်ဂတဂ် ပွဲနတဲ ယဝ်
ရဒ်မင် လဂါမ်ဇိုင်လပီဆုတ်မွဲး။

ကာလယဲကပ် ဟွံကတီဒ်ဏီ
တေ အရာအိုတ်သို ပြေပြင်မင်ရောင်
ဟိုတ်နုဒင်သဇိုင် ပတော်ဂိုင်ကေတ်လဝ်
သာ်ဂ်ရ ဂိုင်တရ် မဒးဆက်အာဂတ

ဂ်လေဝ် ပွဲနတဲ ယဝ်ရဒ်မံင် လဂါမ်ဇိုင်
လပါ်ဆုတ်မွဲး တုပ်ညိုင်ကလေင်မျှဟ် ပ
တိုန် စက်မဝီဇိုင်ပတိတ်မံင် သွာက
မောန်ဆဲးပြိုင် ဗွဲမဂျိုင်ဂုင်ပုန်ရောင်။ ညး
တအံင်ဂို ဝီန်ရဒ်မံင် သွာကမောန် တုအ
စောန် (Super-workers) မဒးကောန်
ဒိုင် ဂျိုင်လတူနူအစောံဒြဟတ် ဒုင်ဒဝ်
မ္ဗိုဟ်ကိုလေဝ် ဒိုင်ဒိုင်မ္ဗိုဟ် မဒးမံင်စံင် ပွဲအ
ကဲအရာ မသဝ်နူအဆိုင် မ္ဗိုဟ်သဇိုင်
(Sub-humans) ဣရ။ အဆက်ဖိုဒိုင်
ဂိုတုန် လွိုင်ဒဒ်နာနာ မကတိုဟ်ဒ်ကို
ဘဝဟံ့မွဲကိုဟ်ဒါဒလဲ ကုကောန် ညးချင်
ကွာန် အဆိုင်မ္ဗိုဟ်သဇိုင်တအံင်ဂို ဆက်ဒ်
အာ ညိုင်ရဲလွိုင်ဒဒ်ဓမ္မတာတုဲ ဘဝသွာ
ကမောန်ဆဲးပြိုင်တအံင်ဂိုလေဝ် နပ္ပမဝါတ်
ခါ။ အဆိုင်မ္ဗိုဟ် နပ္ပမသဝ်ဂတက်
စှော်တအံင်ဟောင် မဒးအုပ်ကောံ နိဂိုမာန်
ရောင်။

- တုဲရ။

ကျေးပြားသားလူ့စားဆင်းရဲဝမ်း | ရှမ်းလူငယ်ကွန်ရက်

TAI YOUTH NETWORK

International
Institute of
Social Studies

IISG

European Research Council
Established by the European Commission

BRUSHES-S – Commodity & land rushes and regimes: Reshaping five spheres of global social life (food, climate change, labour, citizenship, and geopolitics) is a research project at the International Institute of Social Studies (IISG) of Erasmus University Rotterdam, Netherlands, in collaboration with the Transnational Institute (TNI), that has received funding from the European Research Council (ERC) under the European Union's Horizon 2020 research and innovation programme (grant agreement No. 634095).